ԺԵ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3772 3/15 ՕԳՈՍՏՈՍ 1898 28 ՌԷՊԻՒ, ԷՎՎԷԼ 1316 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

درعلیه‌ده غلطه‌ده (آره‌ولك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK„
Galata, CONSTANTINOPLE.

20 ՓԱՐԱ.

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Ղրշ
» » » վեցամսեայ. 70 »
» » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրն.
» » վեցամսեայ. 20 »
Դրամի փոխանակ [illegible] կ'ընդունուի, 115 դրուշի [illegible] 100 դրուշէ հաշուով :
Տեղական թղթատարի ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի :
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն :

20 ՓԱՐԱ.

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

Ուսուցչութիւնը տագնապի և սրտայուզութեան երկու ամիս կ'անցընէ, յուլիս և օգոստոս: «Արգոյ Հասարակութիւնը» այն կարծիքին է թէ ուսուցչական դասակարգը, միակ բախտաւոր ուրիշ դասակարգերու մէջ, մէկէն մինչև երկու ամիս արձակուրդ կը վայելէ և ամսաթոշակ կը ստանայ անաշխատ, ինչ որ դրամատան կամ վաճառականի գրագիրն ալ չի կրնար վայելել, ոչ իսկ Պատրիարքարանի պաշտօնեան, թէ և հիմնուած ըլլայ տասը Պատրիարք և քսան Վարչութիւն: Մինչև անգամ կարծողներ կան թէ արձակուրդը ուսուցիչներու համար սահմանուած է. մնացեալը պատրուակ է միայն, փէտակոժիքական պարագաներ, քանի որ այն իմաստով որ երէկուան վաճառականին ու այս առտուան խանութպանին••• խելքէ ծագումն է ընդհանրապէս: Ուսանող մանկութեան վրայ [illegible] միայն կը մտածեն որ մէկ երկու ամսուան արձակուրդի միջոցին կրնայ խամրիլ դպրոցէ դուրս, փողոցները պտտելով և կօշիկ հիննելով, երբ անդին ուսուցիչը ամսաթոշակ կը դրէ թղթապանակութեան կամ հոգաբարձութեան վրայ՝ առանց կուրծք մաշեցնելու և շունչ սպառելու: Ո՞ր ասպարէզի մէջ կայ այսանկ բան. դրամատան պաշտօնեայէն կամ վաճառականի գործակալէ՞ն աւելի բախտաւոր եղան սա [illegible]••• խօսքերնիս ամօթ, հին կամ նոր, էգ թէ արու: Կամ արձակուրդ ընելու չէ, կամ արձակուրդի ամսականին տեղ••• օրհնէնք տալու է, ըսել պիտի ուզեն առևտուրի գլուխները, մանաւանդ որ վարժապետները մեզի պէս ալ չեն• սովրած-փորիկ են անոնք՝ տարին մէկ երկու ամիս օդ ծամելու կամ հով կուլ տալու:

Այս տեսական վարդապետութիւնն է մեր առևտուրի մարդոց յեղյեղածը, երբ իրենց կարծիք հարցուի արձակուրդի ամսականը վճարելու կամ չվճարելու մասին: Պատուարժանութիւններն ալ, թաղական կամ հոգաբարձու, իրենց գրպանը նետելու չափ ուրախ կ'ըլլան, երբ կրթական աշխատաւորի մը քսակէն կամ բերնէն բան մը կարենան խլել••• քիչ մը քիչ շնորհք ըրած ըլլալու համար պաշտօնապէս: Իսկ Ուսումն. Խորհուրդը, որ ամէն անգամ, իր ատենական գործողութեանց կարգին մէջ, մէկ երկու գրկեալ վարժապետներու խնդրագրով կամ բողոքագրով պիտի զբաղի անպատճառ, կամ մէկ երկու գլխաւոր պաշտօնեայ պիտի գտնէ անհրաժեշտ ժողովարանի մուտքին առջև, կը շատանայ յաճախ հրահանգ տալով իր Դիւանադպիրին նամակ մը խմբագրելու այս կամ այն Թաղ. Խորհրդին ուղղեալ, որով կը յանձնարարուի գոհացում տալ բողոքարկու պաշտօնէին• կամ շատ շատ, երբ պատահի քառակուսի գլխով ու մարմարէ սրտով թաղականներու կամ [illegible] հոգաբարձուներու, Վարչութեան••• դանէ անցողակի ուշադրութիւնը հայցելով կատարուած անիրաւութեան վրայ՝ կ'անցնի իր օրակարգին: Թէ յետոյ Թաղ. ժողովը ո՞ւր կը պահէ կամ ինչ կ'ընէ Խորհրդին պաշտօնագիրը— այդ բանը միայն Վարչական Դիւանատունն գիտելի է:

Բայց գործը տեսական վարդապետութեան վրայ չի մնար երբեմն. ճարպիկ ու գործունեայ մարդիկ շուտով կ'անցնին գործնականի: Երկու ամսուան արձակուրդին հետ, զոր կուտան ուսանողներու, երկու ամսականի արձակուրդ ալ կը շնորհեն••• ուսուցիչներու քսակին:

Այս տեսակ շնորհ մը հասած էր նախընթաց ուրբաթ օր, Ուսումն. Խորհրդի հասցէին, մօտաւոր քաղաքէ մը՝ ուր մէկ երկու ամիս առաջ Տեղապահ գացած էր երկաթուղիով: Պատմութիւնը սովորականն է: Բազմամեայ աշխատաւոր դաստիարակուհի մը գանգատ կը յայտնէր թէ իր արձակուրդի երկու ամսականները մարսելու մօտ էին և••• [illegible] տեղապահ մը կը խնդրէր Ուսումն. Խորհրդի Տօր. Ատենապետէն: Նշանակին համեմատ դեղագիր մը պատրաստուեցաւ:

Թէ ինչ ազդեցութիւն պիտի կրնայ ընել Ուսումն. Խորհրդի դեղագիրը••• Թոշակալու սառմուրքներու վրայ, պիտի սպասենք հարկաւ առաջիկայ տեղեկութեանց կամ քմահաճոյքներու վախճանին:

* * *

Արդէն սպասելու քաջալարժ խօսքին յարգանքով կը մնանք ու կը մնանք նախ Հիւանդանոցի Նորակազմ Հոգաբարձութեան պաշտօնի ձեռնարկելուն, որ շնորհքով քայլ մը պիտի ըլլայ դէպ ի այդ հաստատութեան բարեկարգութիւնը. յետոյ Ազգ. Առաջ. վիճակին համար [illegible] հովիւ մը գտնելու բարեբաստութեան: Այնուհետև կը սպասենք ածխավաճառներու շահադիտութեանց վախճանին՝ ձիւնի բուքի օրերէն առաջ, մեռելաթաղ քահանաներէն ոմանց շահամոլութեան հետ, որ չըլլայ թէ օր մըն ալ զամբիւղը կողովի փոխեն••• շնորհիւ Կրօն. Ժողովի կորովին և արթնութեան,—թէև անցեալ երեքշաբթի օր զամբիւղին մէկ ծայրը երևցած ըլլայ ժողովին ոմանց մէջ, ի հեճուկս Պատրիարքարանի մէկ ուրիշ սենեակին պաշտօնէութեան.—Նոյնպէս կը սպասենք անհամբերութեամբ սա••• երանաւէտ Տիւզճէի աղջկանց սովին և Պրուսայի [illegible] առատութեան. հետաքրքրաշարժ ելքին,—եթէ Իզմիրցոց նախանձը չշարժի բարեգլխութեամբ, կամ Գ. Գրատլօ, տեղացի հռչակաւոր վիճակագիրը, անգործ ժամեր ունենայ բարեգործ հաշուեյարդարութեանց նուիրելու, կարևոր մաս մը թողլով քահանայական դասուն.— և վերջապէս կը սպասուի Վենետիկի Մխիթարեանց կողմէն Սամուէլ Մուրատ կտակի մասին իրաւամբ ակնկալուած մէկ հատիկ բացատրութեան կամ նշանախեցի մը լոյս աշխարհ գալուն «Բազմավէպ» հանդէսին մէջ:

* * *

Բայց աւելի սուր հետաքրքրութեամբ կը սպասուի վերջերս ամուսնալուծման խնդրանքի մը պաշտօնական մատուցումին, եթէ երբեք եկեղեցական [illegible] սկզբունքները թոյլատու ըլլան: Առ այժմ խնդիրը հասարակաց համար Բ. աստիճանի ծանօթութեան մէջ է, թէպէտ Կրօն. Ժողովին անդամներէն մեծ մասին համար Ա. աստիճանին հասած. իսկ Բերայի մէկ քանի ոսկեզօծ շրջանակներու մէջ՝ Ա.էն Բ կը տարուբերի երկար ժամանակէ ի վեր: Բնախօսութիւնը, կ'ըսեն, մեծ դեր ունի ակնարկուած խնդրին և նշանակուած խնդրանքին մէջ, այնպէս որ անհամաձայնութիւն ծագած է եկեղեցական Վարչութեան մէջ՝ որ ի հարկէ իրեն տրուած տեղեկութիւններով կը շատանայ: Ըստ որում բնախօսական խնդիրներ տակաւին մաթեմաթիկական ճշդութեամբ չեն կրնար լուծուիլ, կ'ըսուի թէ տարբեր աղբիւրներէ ստացուած տեղեկութիւններ՝ տարբեր համոզումներ գոյացուցած են Վարչութեան այս կամ այն մասին մէջ, և անպատշաճ չէ համարուած կէս կամ երեք քառորդ պաշտօնական դիմումներ ընել Ս. Հայրապետին՝ այլազան տեղեկութիւններով և այլագոյն համոզումներով:

Սպասել Ս. Հայրապետի վճռին՝ ամէնէն ապահով միջոցն է կեղակարծ դատաստան մը չընելու համար վէճի նիւթ եղած ամուսնալուծութեան խնդրանքին վրայ: Բայց անպատեհութիւն չեմ համարիր յայտնել՝ թէ Ս. Պատրիարքն ու Կրօն. Ժողովը սկզբամբ համաձայն չեն յիշատակուած խնդրին գլխաւոր կէտերուն մէջ, և Պատր. Փոխանորդ Հայրն ալ, թէև անդամ Կրօն. Ժողովի, Ս. Պատրիարք Հօր համամիտ է բնականաբար, այնպէս որ Կրօն. Ժողովի վերջին երեքշաբթի օրուան նստին մէջ ընդունուած պաշտօնագիրը, գլխաւորաբար նոյն ամուսնալուծման խնդրին շուրջը դեգերող, չէ ստորագրուած ոչ Ս. Պատրիարքէն և ոչ իր Փոխանորդ Հօրմէն, որ արդէն տարբեր տեսութեամբ տեղեկագիր մը հանել տուած էր իր Դիւանէն և մատուցած իսկ որու որ անկ է:

Խնդրին երփներանգ երևոյթը, եթէ ոչ բնութիւնը, ճարակ կը հայթայթէ անշուշտ հասարակաց հետաքրքրութեան, քանի որ մեր եկեղեցական Վարչութիւնը տարակարծիք է իր Նախագահին համոզման ու Փոխանորդ Հօր ինչ ինչ տեսութեանց կամ նկատմանց, և Ս. Հայրապետին թողուած է մէկ կամ միւս կողմին ինպաստ վճիռ արձակել, եթէ երբեք երկուստեք տրուած անմիաբան տեղեկութիւններ կարենան հնարաւոր ընել գիտակից վճիռ մը Հայրապետական հեղինակութեամբ:

ԱՐԷՏ

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՕՐԵՐ

Բաւական չէ՞ որքան որ զբաղեցանք քաղաքային ու [illegible] խնդիրներով բոլոր ձմեռն ու բոլոր գարունը: Ձիւնին, ցուրտին, ծաղիկներուն, թիթեռներուն եղանակները քննադատելով, ուսումնասիրելով, քարոզելով ու տրամաբանելով անցուցինք, մինչ ուրիշներ պարտէզներն ու թատրոնները կը վայլէին, ձիարշաւներ ու զբօսապտոյտներ կ'ընէին: Մենք մեր յարկին տակ, մեր խցիկին մէջ փակուած՝ ինչպէս խլուրդը իր փոսին մէջ, մտածեցինք, անծանօթին մէջէն գտնելու համար [illegible], [illegible], [illegible] ու [illegible] մեր կեանքին:

Արդեօք չէ՞ մտածել, չէ՞ հանճարեղ նկարագրի մը յատկանիշն է այս լրջութեան երևութական հակումը, թէ մեր հանրածանօթ դանդաղութիւնն է որ կ'արգիլէ զմեզ քիչ մը զուարթ ըլլալէ, ու չի թողուր մեզի խնդալ, ժպտիլ, անուշ աչքերով նայիլ կեանքին:

Շիտակը ես ինքզինքս յոգնած ու ձանձրացած կը զգամ հրապարակին վրայ գործադրած քարոզիչի պաշտօնէս, և ամէնևին պատճառ մը չունիմ մտածելու որ ընթերցողներս, մանաւանդ ընթերցուհիներս ալ ձանձրացած չըլլան ինծմէ: Ասկէ զատ՝ երբ դուրսը ցուրտ է և սառերը տանիքներէն վար կը կախուին, կը հասկնամ որ մարդ վառարանին անկիւնը քաշուելու համար թերթ մը կը փնտռէ, ու կը կարդայ ինչ որ հրամցուի իրեն. այն ատեն պատեհ առիթն է որ մենք ալ մեր բարոյականի դասերը քշենք ժողովուրդին: Բայց ամառը, ուր բնութիւնը բաւական լայն չէ մարդը պարունակելու համար, և ծովը այնքան պզտիկ է անոր տարածուելու ըղձանքին համեմատութեամբ, արձակուրդը սահմանուած է ամէն ազգի, ամէն ժողովուրդի, ամէն երկրի մէջ. ու ամէն դասակարգի մարդիկ բոլոր տարուան մէջ իրենց ըրածէն տարբեր բան մը կ'ընեն այն միջոցին: Միթէ մենք ալ չե՞նք ըներ: Հապա՛. գիւղ կ'երթանք. կեանքի ժամանակաւոր տեղափոխութիւն մը, ուր կը տանինք հետը, ինչպէս կարասիները, զգեստները ու կատուն ալ, նոյնպէս բոլոր սովորութիւնները, բոլոր ձևականութիւնները, ու բոլոր հոգդ ալ [illegible] ճիգին մէջ. և չմոռնանք ըսելու թէ ետևէդ կու գայ [illegible] ալ, որ բոլոր յաճախորդներուն տունը պիտի բանայ [illegible], եթէ [illegible] մաշած ըլլան:

Իսկ մեր լրագրութիւնը ինչ կ'ընէ արձակուրդի օրերուն մէջ խոնջ ու [illegible] գլուխներուն քիչ մը հանգիստ ու զուարթութիւն տալու համար: Միշտ միևնոյն հարցերը, միևնոյն տափակութիւններ կը գրուին իր էջերը: Եւրոպական ու ամերիկեան թերթերը այդ միջոցին նորօրինակ վէպեր, [illegible], քմահաճոյքներ կը հրատարակեն շատ անգամ, և մանաւանդ զուտ գրական էջեր, որոնք նեկտարի մը անուշ [illegible] կուտան փափկասէր ճաշակներու: Եւ սակայն մեր ժողովուրդը անոնցմէ՞ զրկուած է: Իր ճաշակը դանդաղ ու տափակ է ընդհանրապէս իր վարած կեանքին պէս. օդին մէջ սաւառնող Սիլֆիտները պէտք չեն հրապուրեր զայն. անիկայ կը սիրէ [illegible] հացի ու պանիրի ծրարին Գորդեան հանգոյցը, զոր չի կրնար լուծել իր յոգնած մտքերով: Անոր համար չեն կրնար դիւրութեամբ յափշտակութիւնները, որոնցմէ ծնունդ կ'առնեն ամայ ու խոնիկ բանաստեղծութիւններ, և որոնք կը բարձրացնեն պահ մը զինքը իրենց հետ աղուոր սրտի ծնունդներուն մէջ, նորոգելու և կազդուրելու համար իր խոնջ ուղեղը կեանքի պայքարին դէմ: Եւ լրագրութիւնը՝ որ մեր մէջ մինչև սահման մը հարկադրուած կը զգայ ինքզինքը անոր ճաշակին համաձայնելու, գրական անկումի մը գաւիթին վրայ հասած է այսօր:

Շատ աւելի կ'ուզէի որ ժողովուրդ մը ամէն բանէ առաջ նիւթական պարգևացումի ալ ունի, և մամուլը պարտական է սատար ըլլալ անոր այդ ճամբուն մէջ. բայց ասիկա արգելք մը չէ ըլլալու որ միւս կողմէն անոր մտաւոր մակարդակը բարձրացնելու հոգ տանի: Ես այն կարծիքին չեմ որ աղքատ ժողովուրդ մը պէտք չէ ծաղիկներով զարդարէ իր սեղանը, որովհետև թանկագին սպասներ և անոնց մէջ ոսկեղէններ չունի: Ընդհակառակը. մարդ երբ ճաշակ և աշխուժ ունի կրնայ շատ սիրուն փունջեր կազմել այն շուշաններէն ու յասմիկներէն դուրս, Նախախնամութիւնը անխնայ ծաւալած է դաշտերուն մէջ, և իր զաւակները զուարթութեամբ պիտի ունենան իրենց [illegible] սև հացին հետ այդ բուրումնաւէտ մթնոլորտին մէջ: Բայց մարդիկ կան որ իրենց սեղանին վրայ ճերմակ սփռոց մըն ալ չեն դներ, առարկելով որ [illegible] չունէին: Թերևս այսպէս կը մտածէ մեր լրագրութիւնը, և սակայն գրականութիւնն է որ կը տուժէ: Մինչդեռ ունինք այնքան կարող գրիչներ, որոնք պատրաստ են միշտ նոր փունջերով զարդարելու մեր գրական սեղանը, տարօրինակ է որ կ'ուզենք ինքզինքնիս կամովին զրկել այդ ճոխ սփռոցներէն, և կը յամառինք մեր ցամաք հացը կրծելու միշտ մեր փտտած փայտէ սեղանին վրայ:

Ես իմ մասիս, Սէն-Բէօվի վերերևումը նոր թուական մը նկատելով, և արձակուրդի օրերուն օգտուելով, կը փափաքիմ առիթ մը ընծայել մեր գրողներուն իրենց պահեստի [illegible] հրապարակ բերելու, առաջարկելով իրենց նիւթ մը, որ որքան գրական, նոյնքան ընկերական տեսակէտով շահեկանութիւն ունենայ մեր հասարակութեան համար: Մեր ընկերական կազմակերպութիւնը ընտանիքին վրայ հիմնուած է, և անոր կապը ամուսնութիւնն է. կ'արժէ ուրեմն որ անով զբաղեցնենք մեր գրողները ու ընթերցողները, սա հարցումը ուղղելով իրենց.

«Սիրո՞վ թէ հաշուով կատարուած ամուսնութիւններն են որ լաւագոյն ընտանիքները կը կազմեն:»

Այս խնդրին վրայ մեզմէ առաջ շատ անգամ գրած են Եւրոպացիք և Ամերիկացիք, անշուշտ իրենց տեսակէտներով. բայց անոնց դատելու եղանակին մէջ շատ քիչ բան գտած եմ որ ճշմարտութիւն ըլլայ մեզի համար. Vérité au deçà des Pyrénées, mensonge au delà.

Ուստի սպասելով եմ որ գրողները իրենց կարծիքը յայտնելու ատեն պիտի հաճին նկատողութեան առնել մեր բարքերը, մեր դաստիարակութիւնը, մեր միջավայրը:

Իսկ իմ խոնարհ կարծիքս ամէնէն վերջին պիտի ըլլայ, եթէ մէկը զայն կանխելու գաղափարը չունենայ:

ՍԻՊԻԼ

ԱՆՁԱՏ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Սրամտութիւն ունենալու է առանց ճիգի:

* * *

Երբ սրամտութիւնը թանկագին քար մըն է, տեղին համեմատ գործածել գիտնալը մատանին է որ զայն կը բռնէ:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Պիզմարքի մահէն ետք.—Շառլ Կառնիէ.—Բարիզի Կռանտ Օբեռան.—Աթալա եւ Ռընէ.—Շաթոպրիանի յիսնամեակը.—Գրագէտները Եւրոպայի մէջ :

Պիզմարքի մահը մթնցուց պահ մը Եւրոպական կեանքին բոլոր միւս այժմէութիւնները: Երկաթէ նախարարապետին մեկուսացումը քաղաքական գործօն կեանքէն՝ քանի մը տարի առաջ՝ արդէն տեղի տուած էր յօդուածներու շարքի մը քաղաքակիրթ աշխարհի բոլոր թերթերուն մէջ. տեսակ մը մահ էր ան ալ իրեն համար, իր քաղաքական պատուին տրուած լախտի հարուած մը: Իր խոշոր արժանապատուութեան միայն մէջ, Պիզմարք քէն բռնած և քաշուած էր Ֆրիտրիխսրուհ, ուր իր ծերութեան օրերը անցուց երիտասարդի մը աւիւնով, քաղաքականութեան տալով միշտ իր տպաւորութիւնները և իր կարծիքներուն դրոշմը կրող գերման թերթին՝ Համպուրկէր Նախրիխթէնի միջոցաւ առիթ չփախցուց քննադատելու իր յաջորդներուն գործունէութիւնը: Հիմայ որ իրական մահը եկաւ, և ա՛լ իր ձայնը չպիտի լսուի, իր հակառակորդները դուրս կու տան բոլոր իրենց ատելութիւնը անոր դէմ, և բարեկամներն ալ իրենց հիացման ամէնէն վերջին արտայայտութիւնները: Ֆրանսական թերթերը, 70-71ի պատերազմին վրէժխնդիր ազդեցութեան տակ դեռ, այդ ահարկու հակառակորդին բոլոր դէշ կողմերը մանաւանդ ի վեր հանեցին, մինչ անդին գերմանական, անգլիական, աւստրիական, իտալական թերթերը ներկայացուցին մեծ քաղաքագէտը ներբողելով իր հզօր նկարագիրը, իր ուղեղին կորովը, իր գործունէութիւնը, և [illegible] իրեն ունեցած դերը վերջին կիսադարուն քաղաքականութեան մէջ իբր հեղինակը այն հսկայ գործին, որ կը կոչուի գերմանական միութիւն:

Հիմայ, հետզհետէ լռութիւնը կը տիրէ այդ մեծ դիմքին շուրջ ալ, ու կեանքը ամէն կողմ իր սովորական շրջանը կը շարունակէ, օրը օրին ապրուած կեանքը, որ միշտ նորութիւն մը կը բերէ հոս կամ հոն, սիրոյ, արուեստի, գրականութեան, գիտութեան, քաղաքականութեան ասպարէզին մէջ:

Պիզմարքի մահուան յաջորդած [illegible] մէջ ձգեց Ֆրանսայի արուեստագէտ մը, Շառլ Կառնիէի մահը: Անոնք որ տեսած են Բարիզի մեծ Օբէրան և հիացած անոր հրաշալի ճարտարապետութեան վրայ, այդ արուեստագէտին մահը չեն կրնար անտարբեր ձգել: Այդ շէնքը, մէկը մեր դարուն արուեստին ամէնէն մեծ արտայայտութիւններէն, իր ինքնուրոյն նկարագրով, դասական ոճով, ձևի երևոյթով կրնայ նկատուիլ ճշմարիտ հրաշալիք մը, նոր Բարիզին ամէնէն ճոխ [illegible]: Հմայք մըն է Օբէրային սանդուղը մանաւանդ՝ ներկայացման մը գիշերը, ելեկտրական լոյսերու մէջ ողողուած: Եթէ Շառլ Կառնիէ ուրիշ ո և է շէնք շինած չըլլար, այդ միակ շէնքը պիտի բաւէր իր փառքը կազմելու և իր անունը անմահացնելու:

Կառնիէ, որ 75 տարեկան մեռաւ, ուրիշ կարևոր շէնքերէ զատ շինած է նաև Մոնթէ-Քարլոյի Թատրոնը և Գազինօն, այս վերջինը այնքան տխուր յիշատակներով ծանօթ մեր Եւրոպա այցելող աշխարհիկ խաղամոլներուն: Բայց պարզ ճարտարապետ մը եղած չէ ինք, այլ աշխատաւոր մը արուեստի գրականութեան: Թատրոնի վրայ ուսումնասիրութիւն մը հրատարակած է, որ կատարեալ աշխատութիւն մըն է իր տեսակին մէջ: Ճարտար խօսող մըն ալ եղած է, պատրաստ միշտ հացկերոյթներու, ակումբներու մէջ խօսք առնելու, շատ անգամ••• սրամտութեամբ ալ: 1889ին, ինք էր որ կազմակերպեց Բարիզի Արուեստահանդէսին մէջ Մարդկային Բնակութեան պատմութիւնը, որմէ ներշնչուած երկ մըն ալ թարգմանուած է հայերէնի՝ Մխիթարեաններուն ձեռքով:

Կառնիէի մահէն ետքը, ուրիշ արուեստագէտի մը՝ Շաթօպրիանի մահուան յիսնամեակն է որ [illegible] գեղարուեստի և գրականութեան աշխարհը Ֆրանսայի մէջ: Միթէ ո՞վ է որ իր մանկութեան մէջ իսկ չէ ճանչցած այդ հեղինակը՝ Աթալայի և Ռընէի քերթողը, որ բնութեան երանգաւոր պատկերներուն հետ ներկայացուցած է մեզի վայրենի անկեղծ սէրը, դժբաղդ սիրոյ ալեկոծումին մէջ խորտակուած այս տղաքները: Ո՞վ մեզմէ չէ հմայուած այդ բնական ու միամիտ էակներէն, որոնց սէրը հովուերգութիւն մըն է և չէ լացած անոնց արցունքներով ու չէ չարչարուած անոնց տառապանքներով: Ռընէն և Աթալան այն վէպերն են որոնք Վէրթէրին, Բօլ և Վիրժինիին, Ռոպինսոնին պէս, պիտի միշտ, թերևս շատ աւելի քան նոր գրականութեան բոլոր քմահաճ և նուրբ երկերը, որոնց մէջ իրական կեանքն է որ կը ներկայանայ բոլոր իր տգեղութիւններով և գռեհիկ պատկերներով: Մարդ որքան ալ հրապուրուի մոլեկան գրգռիչ տեսիլներէն, կեանքի այն երևոյթներէն որոնք ջիղերուն ցնցում կուտան և երևակայութիւնը կը վառեն, կու գայ վայրկեան մը որ անոնց ամբողջ հեշտութիւնը տեղի կուտայ նողկանքին, ու ինք կը դառնայ նորէն մաքուր ու անբիծ զգացումներուն, այն սէրերուն որոնց մէջ մանաւանդ հոգիներն են որ կը դիրկընդխառնուին, և ուր կը տիրեն բարեկամութիւնը, սրտի կապը, անձնուիրութիւնը: Ասոր համար է որ այդ տեսակ վէպեր պիտի միշտ հրապուրեն սերունդէ սերունդ, և Շաթօպրիանի պէս գրագէտներ սիրուած հեղինակներ պիտի մնան միշտ:

Իր մահուան յիսնամեակը մեծ հանդէսով տօներ են Ֆրանսացիները օգոստ. 7ին Սէն Մալոյի մէջ, Մեծ Պէի խարակին վրայ, ուր կը գտնուի Շաթօպրիանի գերեզմանը: Ֆրանսական Ակադեմիան երկու ներկայացուցիչ ղրկեր է այդ հանդէսին, Վօկիւէ գերկոմսը, նախկին կցորդը Կ. Պոլսոյ ֆրանսական դեսպանատան որ հիմա Ֆրանսայի նշանաւոր գրագէտներէն մէկն է, և Պ. Ֆէրտինան Պրիւնթիէռ, մեծ քննադատը: Երկուքն ալ ճառեր խօսեր են այդ գերեզմանին վրայ: Վօկիւէի ճառը, զոր կը հրատարակէ Ֆիկարօ, հոյակապ էջ մըն է ուր Շաթօպրիան կը ներկայանայ իր բոլոր մեծութեան մէջ:

Գրագէտներուն տրուած այս կարևորութիւնը, որ ընդհանուր է բոլոր քաղաքակիրթ աշխարհին մէջ, ապացոյց մըն է այն կարևոր դերին, զոր անոնք կը վարեն: Անոնք ամբողջ սերունդներու վրայ կ'ազդեն ու ոչ միայն հաճոյքի անուշ ժամեր կուտան մեզի իրենց գրուածներով, այլ և մտածելու ու կեանքը հասկնալու համար կ'օգնեն մեզի: Ու ժողովուրդն ալ, երախտապարտ, գիտէ յարգել զանոնք՝ ոչ միայն անոնց մահէն ետքը, այլ իրենց կենդանութեան ալ: Վիպագիրներ կան Եւրոպա որոնք մէկ գիրքով այնչափ դրամ կը շահին, որչափ հայ վաճառականներու մեծ մասը չեն շահիր իրենց ամբողջ կեանքին մէջ: Եւ այդ բարեկեցութիւնը թոյլ կու տայ իրենց որ որոճան իրենց երկերուն վրայ, ինքզինքնին միայն իրենց արուեստին տուած, որ օրեր, ամիսներ զոհեն ուսումնասիրելու համար, զիրենք շրջապատող [illegible] մէջ, բարքերու մէկ երևոյթը, հոգեբանական վիճակները, և կամ խորասուզուելու համար հին գիրքերու և մատենագիրներու մէջ:

Այսպէս, այս արձակուրդի օրերուն, Ֆրանսայի արդի նշանաւոր վիպագիրներուն մեծ մասը քաշուած են գիւղը ոչ թէ հանգիստ ընելու, կամ թատրոններուն [illegible] տակ սիրաբանելու [illegible] կանանց հետ, և կամ թղթախաղի սեղանին առջև իրենց ջիղերը յոգնեցնելու, այլ անտարբեր իրենց շուրջը անցած դարձածին, ծովեզրի մը մօտ՝ ովկիանի խորհրդաւոր ծայրին առջև ներշնչուելու կամ լերան մը նկարագեղ կողին վրայ խոկալու: Կոնքուրներու և Ալֆոնս Տոտէի մահէն և Զոլայի հրէամոլ սայթաքումէն ետքը, Ֆրանսայի [illegible] վիպագիրներէն ամէնէն ծանօթները այդ առանձնացողներուն մէջ են այս պահուս, պատրաստելով այն վէպերը որոնք քանի մը ամիս վերջը ֆրանսական նոր գրականութեան պիտի բերեն թերևս կարևոր երկեր: Անաթօլ Ֆրանս, [illegible] անմահ հեղինակը, կը պատրաստէ նոր գործ մը, միջին տարփանքի աշխարհէն, Սէյրոյ Կղզին: Մարսէլ Բրէվօ, Կէս Կոյսերու, Կանանց Նամակներու [illegible] հեղինակը, որ հիմայ Ֆրանսուհիներու ամէնէն սիրուած գրագէտն է և կանանց սրտին մէջ ամէն տեղը գրաւած, նախանձելով նոյն իսկ Բօլ Պուրժէն, կը պատրաստէ մեծ վէպ մը, որուն երկու կարևոր դրուագները Ֆրանսայէն դուրս կ'անցնին: Բօլ Էրվիէօ կը գրէ Այլնը, Ֆէռնան Վանտէռէմ [illegible] և Բօլ Ատամ Ժամանակն ու Կեանքը որուն առաջին մասը երևցաւ արդէն Բարիզի Հանդէսին մէջ: Բոլոր այս հեղինակները անծանօթ են հայ ընթերցողներուն, բայց կ'արժէր որ անոնցմէ մէկ մէկ գործ թարգմանուէր հայերէնի: Իրաւ է որ իրենց ուսումնասիրած բարքերը չեն յարմարիր մերիններուն, բայց իրենց գրականութեան մէջ այնքան իրական կեանք կայ, այնքան կենդանութիւն, այնքան նուրբ դիտողութիւններ, և այնքան հմայք ոճի, որ ճշմարիտ վայելք մը պիտի ըլլային այդ թարգմանութիւնները քիչ շատ գրական զարգացում ունեցող հայ ընթերցողներուն համար ալ:

ՀՐԱՆՏ ԱՍԱՏՈՒՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ս. Պատրիարք Հայրը շաբաթ իրիկուն Պէօյիւքտէրէ գնաց ուր պիտի մնայ այսօր ալ։

—Ազգ. Հիւանդանոցի Նորակազմ Հոգաբարձութիւնը հրաւիրուած է իր առաջին նիստը գումարել վաղը Հիւանդանոցի գրասենեակին մէջ։

—Ֆէրիգիւղի Թաղ. Խորհուրդը կազմուած է՝ Անտոն Տէվլէթեան, Բարսեղ Կիւլպէնկեան, Խաչիկ Քիւրտեան, Կարապետ Պաշպագիրկեանեան, Մանուկ Կիւմիւշեան, Յովսէփ Յարութիւնեան, Նշան Գալըպճեան, Պետրոս Մարկոսեան և Տիգրան Մուձիան էֆէնտիներէն։

Ս. Պատրիարքը յանձնարարած է Բեբէքի Թաղ. Խորհրդին որ դիւրացնէ նորընտիր Թաղ. Խորհրդին գործառնութիւնները, աջակցելով անոր։

—Զարսանճագի առաջնորդական տեղապահը Խարբերդ գացած և իր պաշտօնական թուղթերը ներկայացուցած է կուսակալ փաշային։

—Շապին Գարահիսարի Կրօնական և Քաղաքական ժողովները կազմուած և ընտրութեան տեղեկագիրը Պատրիարքարան հասած ըլլալուն, այդ ժողովներուն հաստատութեան պատրիարքական կոնդակը ղրկուեցաւ վիճակին առաջնորդական տեղապահին։

—Գում գաբուի չորս թաղերու Աղքատախնամի տնօրէն խորհրդին ընտրութիւնը կատարուեցաւ երէկ Մայր եկեղեցիի մէջ։ Նախորդ Տնօրէն Խորհրդի անդամներէն վերընտրուեցան Արշակ Բէրէեան, Անդրէաս Տ. Անդրէասեան, Յարութիւն Սիմոնեան և Ստեփան Փափազեան էֆէնտիները. միւս անդամներն են. Տ. Արսէն քահանայ, Սարգիս Քէչէճեան, Թորոս Խորայէլեան, Պօղոս Ալպօյաճեան և Հրանտ Իճասճեան էֆէնտիները։

—Երէկ Խասգիւղի մէջ Նոր Թաղ. Խորհրդի ընտրութիւն կատարուելով, բացարձակ առաւելութեամբ Թաղ. Խորհրդի անդամ ընտրուեցան՝ Խաչիկ Սվաճեան, Կարապետ Թիրեաքեան, Սարգիս Խորասանճեան, Յակոբ Գաբամաճի, Մինաս Սիօսեան, Յակոբ Մխիթարեան և Յովսէփ Մէրտունեան էֆէնտիները։

Իսկ մնացեալ երկու անդամներուն ընտրութիւնը համեմատականի մնաց, որ պիտի կատարուի երեք շաբաթ վերջ։ Համեմատականի մնացող ընտրելիներն են՝ Խաչիկ Պիւլանճեան, Տօք. Յակոբ Քէմհաճեան, Ալիքսան Պալեան, Եղիա Շահպազ էֆէնտիները։

Քուէարկութեան մասնակցած են 239 թաղեցիներ։

—Ուսումնական Խորհուրդէն և շրջանաւարտներու քննիչ Յանձնաժողովէն հետեւեալ հրաւէրն ու յայտարարութիւնը ուղղուած են մեզ՝ ի հրատարակութիւն։

«Ուսումնական Խորհուրդս այսու պաշտօնական յայտարարութեամբ կը հրաւիրէ մայրաքաղաքիս Պատ. Թաղական Խորհուրդներն և դպրոցական Հոգաբարձութիւնները, որպէս զի, ազգային կրթութեան կազմական կանոնագրի ԻԸ և ԻԹրդ յօդուածոց տրամադրութեանց համեմատ, բարեհաճին իրենց խնամոց յանձնուած ազգային Տարրական Նախակրթարաններու երկսեռ շրջանաւարտ աշակերտները ներկայացնել Խորհրդիս կողմանէ ըստ օրինի կարգեալ Պատ. Քննիչ Յանձնաժողովին, կանոնական քննութիւն անցընելու, ըստ որոշեալ կարգացոյցի և ապա ստանալու համար իրենց վկայականները, վաւերացեալ Ուսումն. Խորհրդէս, յատուկ և հաւաքական հանդէսով, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Սեպտեմբերին, Մայր-Եկեղեցւոյ մէջ, ընդ նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր։»

Ի դիմաց Ուսումն. Խորհրդոյ

Ատենադպիր — Ատենապետ

Պ. Գ. ՔԵՐԷՍՏԷՃԵԱՆ — ՏՐ. Վ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ

3 օգոստոս 1898

Կ. Պոլիս

* * *

«Մայրաքաղաքիս ազգային Տարրական Նախակրթարանաց երկսեռ շրջանաւարտներու վկայականի քննութիւնք տեղի պիտի ունենան Բերայի մանկապարտիզին մէջ, ըստ հետեւեալ կարգացոյցի։

1898 օգոստ. 11. Երեքշաբթի—Կրօնք, բարոյագիտութիւն, հայերէն լեզու։ —Օգոստ. 18, Երեքշաբթի—Ուսողութիւն և բնական գիտութիւնք։—Օգոստ. 27, Օսմաներէն լեզու, պատմութիւն, աշխարհագրութիւն։—Սեպտ. 3, Ֆրանսերէն լեզու, գծագրութիւն, գեղագրութիւն, երաժշտութիւն, տնտեսութիւն, ձեռագործ, կար և ձեւ։

Հետեւաբար կը հրաւիրուին մայրաքաղաքիս Թաղական Խորհուրդք և դպրոցական Հոգաբարձութիւնք, որպէս զի իրենց թաղի վարժարանին երկսեռ շրջանաւարտներն, եթէ ունին, բարեհաճին ներկայացընել Յանձնաժողովիս, վերոնշանակեալ օրերու մէջ ժամ 2ին։

Քննիչ Յանձնաժողովոյ

Ատենադպիր — Ատենապետ

Ս. ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ — Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

3 օգոստոս 1898

Կ. Պոլիս

—Ֆրանսական Լա Պուրկօնեը շոգենաւին զոհերուն մէջ գտնուող հայերէն մէկ քանիին անունները հրատարակուեցան առաջ, Բարիզի թերթերէն առնուելով։ [illegible] իր շաբաթ օրուան թիւին մէջ նորագոյն մանրամասնութիւններ կու տայ, Ամերիկայէ առնուած նամակէ մը քաղելով.

«Ճամբորդներէն 20ը միայն հայ էին։ Ցաւալի և զարմանալի է որ ոչ մին ազատեր է։ Անոնց անուններու հրատարակուած ցանկէն միայն հետեւեալները կրցանք որոշել. Տ. Ստեփան քհնյ. Ստեփանեան, Խարբերդցի, հանդերձ ընտանեօք (կինը ու երեք զաւակներ)։ Ստեփան Խազազեան, Սողոմոն Ազաժեան, Սիմոն Տորիկեան, Մարտիրոս Ասատուրեան և Թ. Թէվէքէլեան։ Ասոնք և ասոնց հետ ծովամոյն եղած հայեր երկար տարիներ հայրենազուրկ ըլլալով՝ Միացեալ Նահանգաց մէջ յոյժ ծանր աշխատութեամբ և խեղճուկ կեանքով մը ապրելով կոյկ ու համեստ դրամագլուխ մը ապահովելէ վերջ, հայրենիք կը վերադառնային շունչ մը, հանգիստ մը առնելու իրենց սիրելեաց քով և հոգեհատորաց գիրկերուն մէջ։ Բայց, աւա՜ղ, անգութ ծովը անխնայաբար կուլ տուաւ զանոնք»։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ ՎԱՐԺԱՊԵՏԻՆ

ԶԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Խասգեղի անձնասպան վարժապետին՝ Մկրտիչ Թերզեանի այրիին ու զավկներուն ի նպաստ ստացանք 40 ղրշ. Տօք. Թորգոմեան էֆէնտիէն: Այս գումար աւելնալով «Մասիս»ի խմբագրութեան ղրկուած նըպաստներուն վրայ (705 ղրշ.) — որոնց մանրամասն ցուցակը հրատարակուած է արդէն —համագումարը կը հասնի 745 (եօթը հարիւր քառասուն հինգ) ղրշ.ի:

Ուսումնական Խորհուրդի աշխատակցին անհատական նպաստը արձանագրելու առթիւ, այդ Խորհուրդին ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք եւ կը յուսանք որ նկատողութեան առնելով կրթական վաստակաւորի մը տխուր վախճանը ու ընտանիքին թշուառ վիճակը, իր կողմէ ալ նպաստաւորութիւն մը պիտի ունենայ:

Արեւելքի թերթօնը ինչպէս նաև շաբաթական Սակարանական հրապարակի ցուցակը հրատարակուած են Գ. երեսի մէջ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԱԼԱԹԷԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ.—Կ'երեւայ թէ Մալաթէի (Փիլիպպեանները) ճակատամարտը վերջին արարուածը պիտի ըլլայ սպանեամերիկեան պատերազմին, որովհետեւ հաշտութիւնը կնքուած կը համարուի։ Ահաւասիկ այս ճակատամարտի մասին նորագոյն տեղեկութիւններ, զորս կը քաղենք շաբաթ իրիկուան սուրհանդակի թերթերէն.—Զօրավար Կրին «Տիւէյ» բանակետղին պահնըկները առաջ տարած էր Մալաթէի կողմէն, ծովեզերքին եւ Քամինօ-Րէալի միջեւ. այս նաւարանին և Սան Բեմուրի սպանիացի զինուորները յուլիս 31 ի գիշերը ծագած փոթորիկէն օգտուելով 3000 հոգի դուրս ելան, յանկարծակիի բերելու Ամերիկացիներու աջ թեւը որ ապստամբներու աջակցութիւնը չէր վայելեր այլեւս։ Սպանիացիք պամպուրի անտառի մը մէջ պատսպարուելով մօտեցան ամերիկեան յառաջապահներուն եւ բուռն յարձակում մը ըրին։ Ամերիկացիները ետ քաշուելու վրայ էին երբ օգնութիւն ստացան։ Հրետանի մըն ալ Սպանիացիներուն ձախ կողին վրայ յարձակեցաւ։ Վերջապէս երեք ժամու արիւնալի կռիւէ մը յետոյ Սպանիացիները պարտաւորեցան նահանջել։ Ամերիկեան հետեւակները, իրենց ռազմամթերքը սպառած ըլլալով, չկրցան յարձակողներուն ետեւէն իյնալ։ Սպանիացիները օգս. 1ին նորէն յարձակեցան, բայց դարձեալ չյաջողեցան։ Ամերիկացիները ունեցան երկու մեռեալ։

ՄԱՏՐԻՏԷՆ օգս. 10 թուով կը հեռագրեն թէ Մանիլայէն առնուած լուրերը զարմացում կը պատճառեն, որովհետեւ այնպիսի ատեն մը կու գան ուր հաշտութեան յոյսերը տակաւ կը հաստատուին։ Սանթիակոյէն եկող սպանիացի զինուորներու վերադարձն ալ մտահոգութեան առարկայ կ'ըլլայ, ամերիկեան զօրքերու մէջ դեղին տենդ տիրելուն պատճառաւ։

—Կ'ըսուի թէ Պ. Սակասթա, առանց Խորհրդարանին հաւանութեան, պիտի ընդունի հաշտութեան նախաչաւիղները Անթիլեաններու նկատմամբ, բայց Փիլիպպեաններու համար՝ ոչ։ Խորհրդարանը բանակցութիւններէն յետոյ պիտի հրաւիրէ որ Փիլիպպեաններու խնդրին կարգադրութիւնը բոլորովին վերապահուի խառն յանձնաժողովին, որուն կազմութիւնը Սպանիոյ գործին կու գայ՝ իր ներքին քաղաքականութեանը տեսակէտով։

—Լրագիրները հրատարակեցին Սպանիոյ Ելմտական Նախարարին մէկ հրամանագիրը թէ Սպանիա և կամ ուրիշ տեղ բնակող օտարականք պիտի կրնան իրենց ձեռք գտնուած սպանիական արտաքին փոխառութեան պարտամուրհակներու կտրոնները ներկայացնելով փոխարժէքը ընդունիլ, երդումով յայտարարութիւն մը ընելէ յետոյ։ Կտրոնները նախ պիտի դրոշմուին, վճարումները [illegible] պիտի ըլլան։

—Կառավարութիւնը բնաւ կարեւորութիւն չի տար Փասէլոնէ նահանգին մէջ երեւան ելած հրոսախումբին։

—Մատրիտի մէջ կ'ուզեն գիտնալ թէ թշնամութիւնները երբ դադրին, Ամերիկացիք թող պիտի տա՞ն վերահաստատելու Անթիլեանց և Փիլիպպեանց հետ հեռագրական, թղթատարական և առեւտրական հաղորդակցութիւնները։ Նոյնպէս պիտի արտօնե՞ն սպանիական և օտար նաւերու երթեւեկը, պարենաւորելու սպանիացի զինուորները որք շատ կը նեղուին ուտելիքի նուազութենէ։

—Հիմայ կայ Քուպայի պարտքին խնդիրը։ Քուպացիները, նոյն իսկ Սպանիոյ կուսակիցները, կ'ըսեն թէ պարտքին թեթեւ մէկ մասը միայն Քուպա կրնայ ճանչնալ, որովհետեւ միայն ազգային պատճառներով և Քուպայի վրայ Սպանիոյ տիրապետութիւնը պահպանելու նպատակաւ կնքուած է. միւս կողմէ կղզին հասոյթներն ալ անբաւական են և այս պատճառաւ է որ Սպանիա երաշխաւորած է նոյն պարտքը։

—Հաշտութեան յանձնաժողովին համար Ամերիկայի կողմէ կարգելի հինգ պատուիրակներն են արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէյ, Բարիզի դեսպան Պ. Բորթէր, արտաքին գործոց նախորդ նախարար Պ. Օլնի, Լոնտոնի դեսպան Պ. Հէյ և ծերակուտական Պ. Տավի։

—Սպանիոյ պատերազմական նախարարին համար նոր զբաղում աւելցաւ։ Ի՞նչ ընելու է Քուպայէն դարձող մէկ քանի հազար սպաներ, պիտի ստիպուի շատ մը զօրագունդերու սպաներու թիւն աւելցնել։

«ԿՈՒՍԻ» ՇՈԳԵՆԱՒԸ.—Քուպայի արեւմտեան ծովեզրին առջեւ գտնուեցան բեկորները Կոսի շոգենաւին որ նշանաւոր էր Քուպացիներուն գաղտնի օգնութիւն հասցնելուն համար։ Կոսին յուլիս 23ին Թամբայէն զօրքով ու պաշարով ճամբայ ելած էր դէպի Քուպա։

«ՄԱՐԻԱ-ԹԵՐԵԶԱ» սպանիական մարտանաւը խրած տեղէն ազատուելով տասը հազար տոլարի գումար մը գտնուեցաւ սնտուկին։

«ՄԱՆՈՒՊԻԱ» ֆրանսական շոգենաւը որ Ամերիկացիներու ձեռքը գերի ինկած էր և ազատուեցաւ, ուղղակի Սակուա-Լա-Կրանտէ (Քուպա) պիտի երթայ Ֆրանսացի փախստականները առնելու։ Ամերիկեան կառավարութիւնը համոզուեցաւ թէ Մանուպիա Սակուա-Լա-Կրանտէ կ'երթայ միայն նաւախիճ բեռցած։

ԿԱԹՈԼԻԿՆԵՐՈՒ ՇԱՀԸ.—Իտալական թերթի մը գրածին նայելով, Վատիկան յարատեւ թղթակցութեան մէջ է Մ. Նահանգներու պապական նուիրակ Պ. Այրլանտի և Տ. Մարթինէլլիի ինչպէս նաև ուրիշներու հետ, որ Սպանիոյ և Մ. Նահանգներու միջեւ կնքուելիք դաշնագրութեան մէջ յօդուած մը մտցուի, որով Սպանիայէն Մ. Նահանգներուն անցնելիք երկիրներու կաթոլիկներու կրօնական շահերը չվնասուին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.—Անցեալ երեքշաբթի Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ Պ. Քըրզընի յայտարարութիւնները բաւական կը ճշդեն իրական պատճառը այն դէպքին որուն Բէքինի գերման դեսպանը տեղի տուաւ Շին-Քիանկի երկաթուղիի խնդրին առթիւ։ Պ. Քըրզըն յիշեց Բէքինի անգլիական դեսպանին փետրուար 18 թուական հեռագիրը թէ գերման դեսպանը կ'ընդդիմանայ Շին-Քիանկի երկաթուղիի օրինագծին, ըսելով որ Շան-Թունկի նահանգին մէջ, առանց Գերմանիոյ հաւանութեան երկաթուղիի գիծ չի կրնար շինուիլ։ Անգլիոյ կառավարութիւնը այս մասին բողոքագիր մը ներկայացուց Բէքին և Պէրլին։ Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարարը պատասխանեց սա յիշատակագիրը ուղղելով Անգլիոյ կառավարութեան.

«Իրողութիւններու չի համապատասխաներ Բէքինէն անգլիական կառավարութեան ուղղեալ տեղեկութիւնը թէ Գերմանիա Բէքինի իր դեսպանին միջոցաւ դիտողութիւններ ըրած ըլլայ Շին-Քիանկի երկաթուղիին համար Շան-Թունկի նահանգին մէջ և թէ այս դիտողութիւնները հիմնուած են սա տեսութեան վրայ թէ Շան-Թունկի նահանգին մէջ առանց Գերմանիոյ արտօնութեան երկաթուղի չի շինուիր։ Անհիմն է նաև այն խօսքը թէ Բէքինի գերման դեսպանը սպառնալիքներ ըրած ըլլայ այն պարագային համար երբ իր պահանջումները չընդունուին։ Գերման կառավարութեան անունով պահանջուածը պարզապէս սա է թէ Չինու կառավարութիւնը եթէ պահանջէ կամ բաղձայ օտար աջակցութիւն մը, պարտի նախ դիմել գերման վաճառականութեան ու ճարտարութեան։ Գերման կառավարութիւնը, հաւատարիմ իր սկզբունքներուն, յատուկ մենաշնորհ մը չէ պահանջած և բնաւ չէ փորձած միւս ազգերը դուրս ձգելու Շան-Թունկի մէջ կատարուած ազատ մրցումէն։»

Պ. Քըրզըն յարեց թէ արտաքին գործոց նախարարութիւնը տեղեկութիւն առաւ թէ Շէ-Ֆոնի օտար հիւպատոսներ գումարուեր են՝ քննելու Շէ-Ֆոնի մէջ օտարներու արտօնութեանց խնդիրը։ Գերման հիւպատոսը բողոքեր է այդ արտօնութեանց ընդարձակուելուն դէմ, պատրուակելով որ Շան-Թունկի մէջ Գերմանիոյ իրաւունքները ոտնակոխ պիտի ըլլան։

—Բէքինի Անգլիոյ դեսպանը հեռագրեց Լոնտոն թէ Չինու կառավարութիւնը շնորհակալութիւն յայտնած է իրեն խոստացուած աջակցութեան համար և թէ յարձակման սպառնալիք մը չէ եղած։

—Լոնտոնէն կը գրեն օգս. 10 թուով. —Երեսփ. Ժողովին մէջ Պ. Տիլք քննադատեց կառավարութեան արտաքին քաղաքականութիւնը, որ, ըստ., չկրցաւ յաջողիլ Մանտաշուրի, Սիամի և Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ։ «Անգլիա խոստացաւ թէ պիտի օգնէ Չինու, եթէ Անգլիոյ տուած արտօնութիւններուն համար ոև է կողմէ յարձակում կրէ։ Արդ, Ֆրանսա, Ռուսիա և Գերմանիա կը փակեն բացուած դուռը, ո՛չ միայն իրենց ազդեցութեան շրջանակին, այլ նոյն իսկ Անգլիոյ շրջանակին մէկ մասին մէջ։»

Ուրիշ երեսփոխաններ ալ քննադատեցին կառավարութեան քաղաքականութիւնը Չինու մէջ։ Սըր Ուիլեմ Հարքորթ յայտարարեց թէ երկիրը բաց դուռի քաղաքականութիւն մը կ'ուզէ, որ վաճառականութեան իրաւունք կու տայ մուտք ունենալու Չինու ամէն մասերուն մէջ։ Ցաւ յայտնեց այն անձերու լեզուին համար որոնք պատասխանատու են՝ Ռուսիոյ հետ Անգլիոյ ունեցած յարաբերութեանց համար եղած վիճաբանութիւններուն մէջ։ «Այս կարգի լեզու մը, երբեմն սպառնական, երբեմն թշնամական, անկարելի կ'ընէ բարեկամական յարաբերութիւններու պահպանումը։ Ռուսիոյ հետ եթէ կռիւ մը ծագի, պէտք է խորհիլ թէ այս կռիւը ցամաքի վրայ պիտի ըլլայ և ոչ թէ ծովու։ Իմաստուն պետական անձնաւորութիւններ պիտի կրնային խնդիրը լուծել դիւանագիտական ճամբով։ Չինական խնդիրը պէտք է լուծել ոչ թէ Բէքինի մէջ կռուելով, այլ Լոնտոնի ու Բեդերսպուրկի արտաքին գործոց նախարարներու միջամտութեամբը։»

Պ. Պալֆուր ցաւ յայտնեց թէ Պ. Քըրզըն, հիւանդութեան պատճառաւ, պիտի չկրնայ վիճաբանութիւններուն մասնակցիլ և հետեւաբար առիթ պիտի չունենայ խօսելու արտաքին քաղաքականութեան վրայ։ Պ. Պալֆուր պաշտպանեց կառավարութեան քաղաքականութիւնը, բացատրութիւններ տալով Գերմանիոյ հետ կատարած բանակցութիւններուն վրայ, Վէյ-Հայ-Վէյի նաւահանգիստին և Չինու երկաթուղիներուն նկատմամբ։

ՔՕԲԷՆՀԱԿԻ ԱՄՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.—Պաշտօնական լուրի մը նայելով, Տանիմարքայի կառավարութիւնը, յետոյ Խորհրդարանին վաւերացնել տալու պայմանաւ, մեծ քանակութեամբ գումար մը ծախսեր է, ծովու կողմէն Քօբէնհակը ամրացնելու համար։

ՔՈՐԷԱ ընդունեց ոսկի դրամի գործածութիւնը։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ Առեւտրական Սենեակներու ընկերակցութիւնը առաջարկեց Եորքի երեսփոխան Լորտ Չարլս Պէրէսֆորտի, Չինու մէջ ուղեւորութիւն մը ընել առեւտրական ու ճարտարարուեստի ուսումնասիրութիւններ կատարելու համար։

ԿԼԱՏՍԹՈՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԸ.—Տըպլինի (Իրլանտա) Քաղաքային Խորհուրդին անցեալ երեքշաբթի նիստին մէջ կարդացուեցաւ Ուէսթմինսթըրի դուքսին մէկ նամակը որով տեղային իշխանութիւնները և արհեստաւորներու զանազան դասակարգերը կը հրաւիրէր, հանգանակութիւններու ձեռնարկել որպէս զի Տըպլինի մէջ Կլատսթոնի մէկ արձանը կանգնուի, ինչպէս որոշուած Լոնտոնի և Էտինպուրկի համար։ Ժողովականներէ մին, Շէրլօք, ընդունելով հանդերձ թէ պէտք է յարգել Իրլանտայի ինքնօրինութեան մեծանուն պաշտպանին յիշատակը, հրաւիրեց ժողովականները որոշել թէ Տըպլինի մէջ Անգլիացիի մը յիշատակին ոև է արձան պիտի չկանգնուի, որչափ որ Իրլանտայի ժողովուրդը չարտօնուի արձան մը կանգնելու Չարլս Սթուարթ Բարնէլի յիշատակին, երախտագիտութիւն յայտնելու այն անմոռանալի ծառայութիւններուն համար զորս մատուցած է Իրլանտայի։ Այս որոշում միաձայնութեամբ ընդունուեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆԻ Լորտ քաղաքապետը, գնդապետ Տավիս, ի մօտոյ Մ. Նահանգները պիտի ուղեւորի։ Առաջին անգամն է որ Անգլիոյ մայրաքաղաքին ամէնէն մեծ պաշտօնատարը պաշտօնապէս Ամերիկա կ'երթայ։

ԲՐԱԿԱՅԷՆ կը հեռագրեն օգս. 10 թուով թէ Կոմս Թուն նոր բանակցութիւններ ունեցած է երիտասարդ-չէխերու և գերման կուսակցութեան զանազան բաժանումներուն հետ, որպէս զի համոզէ զանոնք որ փոխադարձաբար նոր զիջումներ ընեն լեզուներու խնդրին մէջ և տարւոյն վերջանալէն առաջ Վիեննայի Խորհրդարանը գումարուի, Աւստրիո-Հունգարիոյ պետական պայմանադրութիւնը ներկայացնելու համար։

—Վիեննայի թերթ մը կ'ըսէ թէ Աւստրիոյ Խորհրդարանը սեպտեմբերի սկիզբները պիտի գումարուի, պետական պայմանադրութեան վրայ վիճաբանելու։

ՊԻԶՄԱՐՔԻ ՊՍԱԿՆԵՐԸ.—Կ'ըսուի թէ Պիզմարքի դագաղին վրայ դրուած պսակներու թիւն է 10,074։

ԹԷՕՏՈՐ ՄՈՄՍԸՆ ՊԻԶՄԱՐՔԻ ՎՐԱՅ.—Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէի Պէրլինի աշխատակիցներէն մէկը տեսակցութիւն մը ունեցած է Մոմսընի հետ, Պիզմարքի մահէն յետոյ։ Թղթակիցը կ'ըսէ թէ Պիզմարքէն վերջ Մոմսըն (*) Գերմանիոյ ամէնէն մեծ մարդն է։ Այս տեսակցութեան միջոցին Մոմսըն այն կարծիքը յայտներ է թէ կայսրը և նախարարապետը շատ լաւ կըրնային միասին գործել։ Յետոյ կ'ըսէ թէ Պիզմարքի յիշատակներուն հրատարակութիւնը մեծ շահեկանութիւն կրնայ ունենալ, եթէ Պիզմարք անոնց մէջ Գերմանիոյ ուրիշ պետութիւններու հետ ունեցած առնչութիւններու մասին խօսած է։ Ծերունի գիտնականը չի կարծեր որ այս տեսակ յիշատակներու հրատարակութիւնը արգելքի հանդիպի։ Խօսքը Պիզմարքի նիւթական կարողութեան վրայ դարձնելով Մոմսըն իր խօսակցին կ'ըսէ թէ նախարարապետին հարստութիւնը տեսնելով պէտք չէ որ իրեն յիշատակը զգուող մտածումներ ունենանք։ Պիզմարք միշտ ճշդապահ եղած է։

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔ.—Մինչդեռ Չինաստանի մէջ ռուսական և անգլիական հակառակ շահեր իրարու կը բաղխին, միւս կողմէ Ռուսաստան իր պետութեան միւս մասերուն մէջ աւելի հաճոյակատար կը թուի դէպի Անգլիացիները։ Այս մասին Պէրլինէր Թակէպլաթի Բեդերսպուրկի թղթակիցը կը գրէ.—«Այս օրերս նախարարներու Խորհուրդը ընդունեց որ երեք անգլիական անանուն ընկերութիւններ Ռուսիոյ մէջ սկսին իրենց գործերը։ Այս Ընկերութիւնները նպատակ ունին Բագուի մէջ Նաֆթի արտադրութեամբ զբաղիլ։ Նաեւ Կովկասի միւս մասերուն մէջ կը ճամբորդեն շատ մը Անգլիացիներ որոնք նպատակ ունին հանքերու շահագործման համար արտօնութիւններ ձեռք անցընելու։ Հակառակ այս ամէնուն, Չինաստանի մէջ Ռուսերու և Անգլիացիներուն հակառակութիւնը դեռ չէ անյայտացած։ Անգլիա կ'աշխատի ամէն փորձ ընել Չինաստանը իր կողմը շահելու համար, և դեռ նորերս անգլիական դեսպանը կը խոստանար Չինական կառավարութեան օգնել (հարկաւ Ռուսաստանի դէմ)»։

ՍԵՐՊԻՈՅ ԵԼԵՒՄՈՒՏՔԸ.—Պէլկրատէն կը հաղորդուի թէ Նիշի մէջ գումարուած յանձնաժողով մը պետութեան ելեւմուտքին վրայ խորհրդակցութիւններ կատարած է։ Այս խորհրդակցութեանց ատեն ելեւմտից նախարար Պ. Բորովիչ կը յայտներ թէ վերջին 8 տարիներու միջոցին պետական հասոյթները միշտ աւելնալու վրայ են։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.—Բեդերսպուրկէն կը գրուի որ հիւսիսային տորմիղին համար նոր զրահաւոր Բէրէսվէթի շինութիւնը աւարտելու վրայ է։ Այս զրահաւորի երկարութիւնն է 369 ոտք, լայնութիւնը 70 ոտք իսկ տարողութիւնը 10,960 թոն։ Իր մեքենաները 10,600 ձիու ոյժ ունին, իսկ իր արագութիւնն է 16 ու կէս հանգոյց մէկ ժամուան մէջ։

ԻՇԽԱՆ ՀՕՀԵՆԼՕՀԷ, Գերմանիոյ նախարարապետը, ի մօտոյ Վէրբի (Ռուսիա) պիտի երթայ։

ՄԱՐՈՔԻ ԾՈՎԱՀԷՆՆԵՐԸ.—Պօքեւայի ծովահէններու սա նոր շահատակութիւնը կը պատմէ Մարօքի թերթ մը.

«Անցեալ ամսու նաւակ մը որուն մէջ Պէնի-Ուրիակէնի ցեղէն վաճառականներ կային, Պօքեւանիրու ծովեզրին մօտենալ ուզեց ջուր առնելու համար։ Ծովահէններու հին բնազդը արթնցաւ. յարձակեցան աղբիւրին և մակոյկին վրայ, ապրանքները յափշտակելու և փրկանք մը ձեռք բերելու նպատակաւ։ Վաճառականները յանկարծակիի գալով, անմիջապէս մակոյկ մտան և սկսան թիավարել, բայց չկրցան արագ փախչիլ, որով ծովահէններու կը [illegible] մնային։ Նաւակը ծակ ծակ եղաւ գնդակներէն. երկու հոգի վիրաւորուեցան, նաւէն պետը և տէրը։

ՄԱՐՈՔԻ ներքին մասերուն կառավարիչները կը հալածեն եւրոպական պաշտպանեալները։ Կառավարիչներէն մին անգլիական երկու պաշտպանեալ բանտարկած ըլլալուն համար կեդրոնը կոչուեցաւ, բայց չպատասխանեց։ Ուրիշ տեղ մը հրաման գնաց հունձքերէն վճարել անգլիական հպատակներու եղած պարտքերը, բայց բէկերը չեն կրնար գործադրել այս հրամանը, որովհետեւ կառավարիչները թող չեն տար։

ԵՐՋԱՆԻԿ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐ.—Լիվօրնօյէն (Իտալիա) կը գրեն թէ Սան Մարքոյի մէջ ծանուցուեցաւ ութ ընտանիքներու, ամէնքն ալ գործաւոր ու աղքատ, թէ իրենց ազգականներէն մին Ալիֆիօլոյի, 60 տարի առաջ Գերմանիա գաղթած, մեռնելով տասներեք միլիոն ֆր. հարստութիւն մը թողեր է իրենց։ Ասոնց մէջ կայ մըրգավաճառ աղջիկ մը, որ աւելորդ է ըսել թէ, թեկնածուներու բանակ մը պաշարած է։

Մ. ՆԱՀԱՆԳԱՑ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.—Սպանեամերիկեան պատերազմը արգելք չեղաւ Մ. Նահանգաց վաճառականութեան զարգացման։ 1897-98 տարեշրջանի, յուլիս 1էն յունիս 30, Մ. Նահանգաց արտածութիւնները եղած են մէկ միլիառ 366 միլիոն ֆր. մինչդեռ նախորդ տարեշրջանին հինգ միլիառ 400 միլիոն էին. ըսել է գրեթէ մէկ միլիառի մօտ յաւելում մը։

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ.—Իւլայի Ա. աստիճան տրուեցաւ Գոսովայի նահանգին Տէֆթէրտար Միտհատ էֆ.ի։ Միւթէմայիզի աստիճան՝ Մանասթըրի նահանգին կուսակալի օգնական Սթէֆանաքի պէյի և Պրուսայի նահանգին Քիրմասթի գաւառակին գայմագամ Ռէուֆ պէյի։ Սանիյէի Բ. աստիճան՝ Ճանիկ գաւառին կառավարիչի օգնական Կարապետ էֆ.ի։

—Բ. կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Դամասկոսի պարսկական ընդհ. հիւպատոս Հաճի Միրզա Հաշիմ խանի։

—Ֆրանսական կառավարութիւնը Հանրային Կրթութեան սպայի պատուանշանը տուաւ Մայլէի փաստաբաններէն Յովհաննէս էֆ.ի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնեց նոյն պատուանշանի գործածութիւնը։

—Իգտամ իր հինգշաբթի թիւին մէջ ծանուցած էր թէ հելլենական պատերազմին ատեն ճամբան և զինուորական ծառայութեան միջոցին հիւանդանալով իրենց ծննդավայրերը ղրկուած զինուորներն ալ մաս պիտի ունենան Բարեգործական Պազարին հասոյթէն։

Այս լուր կը հերքուի, որովհետեւ նոյն յանձնաժողովոյ նախագահը ծանուցած է թէ հասոյթներու բաշխումի մասին դեռ որոշում չէ տրուած։

—Կայս. շնորհիւ, այսօր, զինուորական հանգստեան թոշակի սնտուկէն ընդհանուր մէկ մէկ ամսաթոշակի վճարումը պիտի սկսի։ Կիները պէտք է երկուշաբթի ու երեքշաբթի և այրերը չորեքշաբթի ու հինգշաբթի օրերը ներկայանան իրենց կնիքներով ու ամսաթոշակի Սէրկիներով։

ՆՈՐ ՍԱԿԱՐԱՆԻ մը շինութեան համար Պ. Ֆարայի մատուցած ծրագիրը շաբաթ օրը Երկրագործական Դրամատան մէջ քննուեցաւ առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարին նախագահութեամբ կազմեալ յանձնաժողովի մը միջոցաւ, որ կը բաղկանար նոյն նախարարութեան օգնական Ճէմալ պէյէ, Սակարանի գոմիսէր Նուրի պէյէ, Առեւտրական Սենեակին նախագահ Ֆէրիտ պէյէ, և առեւտրական Տնօրէն օգնական Սուպհի պէյէ։ Պ. Ֆարա որ ներկայ էր ըսաւ թէ Սակարանը Ղալաթիոյ մէջ պիտի կառուցանէ, բայց առնուելիք շէնքը Իսթիմլաքի օրէնքին տրամադրութեանց ենթարկելու համար կայս. կառավարութեան աջակցութեանը կը կարօտի։ Յանձնաժողովը նկատելով որ Իսթիմլաքի խնդրոյն առթիւ կրնայ դժուարութիւն ծագիլ առաջարկեց քարափին վրայ կառուցանել Սակարանը։ Պ. Ֆարա ըսաւ թէ Քարափի Ընկերութիւնը շատ սուղ պիտի պահանջէ և հաւանօրէն գործը երկարի, ուստի այս մասին ալ կառավարութիւնը պէտք է դիւրութիւններ ընծայէ։ Յանձնաժողովը որոշեց որ Պ. Ֆարա ներկայացնէ կառուցանելի շէնքին յատակագծերը։

ՆՍԱՅԵԱՆ ՆՍԱՅԻ ԷՖԷՆՏԻԻ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.—Նսայեան Նսայի էֆէնտիի սպանութեան վրայ հետեւեալ նոր տեղեկութիւնները առնուած են Իզմիրէն։ Նսայեան էֆէնտիի ազգականներէն մէկը կասկածելով թէ իրեն համար կտակ մըն էր պատրաստած այն, ուզած էր շուտ օգտուիլ անկէ և սպանութեան յատակագիծ մը պատրաստած։ Յետոյ օտարի մը միջոցով գտած էր երկու մարդասպաններ որոնցմէ մէկը ֆրանսահպատակ յոյն մը, բանտն է այսօր և միւսն ալ փախած էր։ Այս վերջինը այդ միջնորդութեան համար 100 ոսկի վարձք ընդունած և հեռու տեղ մը գացած էր։ Այս օրերս Իզմիր վերադառնալով ամէն բան խոստովաներ է ոստիկանութեան։ Իսկ Նսայեան էֆէնտիի ազգականը Բարիզ կը գտնուի այս պահուս։

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱԶԱՐԻՆ մէջ հիմայ գտնուած ապրանքները քանի մը անձեր ամբողջութեամբ գնած ըլլալով, այսօր ապրանքները անոնց պիտի յանձնուին, որով Պազարը այլեւս պիտի փակուի։

ՄԱԽՄՈՒՐԷՆ 48,000 ոսկի ստացաւ այն հարիւր հազար ոսկիի գումարէն որ պիտի տրուի նոյն վարչութեան գործառնութիւնները ընդարձակելու և աւելի կանոնաւորելու համար։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ.—Պ. Մաքար որ Սամսոն-Սեբաստիոյ երկաթուղին շինելու համար մենաշնորհ ստացած և իբրև երաշխաւորութեան գումար 30,000 ոսկի յանձնած էր Օսմ. Պանքային, առաջարկեր է որ շինութեան համար որոշեալ պայմաններու մէկ քանին պարտաւորիչ չըլլան։ Այս գիծը Սեբաստիայէն ու Կեսարիայէն անցնելով մինչև Իսկէնտէրունի Եումուրթալըք նաւահանգիստը պիտի երկարէր, բայց Պ. Մաքար հիմայ միայն Սամսոն-Սեբաստիա գիծին մենաշնորհը պիտի ունենայ, որովհետեւ Կեսարիա Անատօլուի Երկաթուղիի Ընկերութեան մենաշնորհի շրջանակին մէջ մտած է։

ԲԱՐԻԶԻ 1900ի արուեստահանդէսին համար կարգելի օսմ. գոմիսէրին կայս. հրամանաւ փոխանորդ անուանուեցաւ Բարիզի օսմ. դեսպան Միւնիր պէյ։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ որոշեց որ երբ օտար հպատակի մը սեփական և մզկիթներու ու իսլամական գերեզմանատուններու մօտ գտնուած գետին մը ուրիշ օտար հպատակի մը ծախուի՝ վաճառատուն, մեթերանոց և խանութ շինելու պայմանաւ, թղթապետութիւնները արտօնեն փոխանցման գործողութիւնը։

ՊԷՐԼԻՆԻ օսմ. դեսպանատան համար նոր տուն մը վարձելով կահաւորուելու վրայ է։

ՍԱՃԻՊ ՊԷՅ, Պետական Խորհրդոյ դատական ճիւղին նախագահը, խնդրեց որ հանգստեան կոչուի։

ԿՐԵՏԷ.—Կայս. Իրատէ մը հրամայած էր՝ հելլենական պատերազմական տուգանքէն 25,000 օսմ. ոսկի յատկացնել Կրետէի իսլամ արկածեալներուն համար գնուած արմտիքներուն։ Այդ գումարէն մնացած 10,000 ոսկին ալ յանձնուեցաւ նպաստամատոյց յանձնաժողովին։

ՍԵՐՊԻՈՅ դեսպանը շաբաթ օր Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՆԱՖԱՅԻ ՆԱՒԱՄԱՏՈՅՑԸ.—Նաֆայի առջև շինուելիք նոր նաւամատոյցին հիմնարկէքը կատարուեցաւ անցեալ օր։ Շինութիւնները պիտի կատարուին գնդապետ Ապտիւրրահիմ պէյի և գերման ճարտարագէտ Պ. Լանտի հսկողութեամբ։ Նաւամատոյցը քարէ պիտի ըլլայ, 75 մեթր երկայնութեամբ և վեց մեթր լայնութեամբ. պիտի ունենայ 10 մեթր լայնութեամբ սանդուղ մը։ Ծովուն խորութիւնը այդ տեղ երկուքուկէս մեթր է։ Յատակագիծը պատրաստած է գերման ճարտարագէտ Պ. Շոմաէր։

(*) Իրաւագէտ-իմաստասէր, որ Պէրլինի համալսարանի մեծ ուժերէն մէկն էր. այժմ ծերութեան պատճառաւ հանրածանօթ ուսուցչապետը չի դասախօսեր այլեւս։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ դեսպան Պ. Անճէլ, որ շաբաթ օրը մեկնեցաւ Կ. Պոլսէն, Թրիէսթէ պիտի երթայ և ապա Մ. Նահանգները, ուր Միչիկանի համալսարանին տնօրէն կարգուած է։ Խարբերդի կողմէ պաշտօնեայ մը գնաց ողջերթ մաղթել դեսպանին։ Մինչեւ որ նոր դեսպան Պ. Շթրաուս ժամանէ, առաջին քարտուղար Պ. Բիտլ պիտի վարէ դեսպանատան գործերը։

ՍԵՒ ԼԵՐԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԽԸ. — Կայս. կառավարութիւնը կ'ուսումնասիրէ ծրագիր մը, երկաթուղի մը շինելու Միթրովիցայէն Պէրանա։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՆԱՒԱԲԱԺԻՆ ՄԸ, հինգ նաւէ բաղկացած, մօտերս Իզմիրի նաւահանգիստը կը սպասուի։

ԲԵՐԱՅԻ Մեծ Փողոցին զանազան տեղերը լայնցնելու համար, ինչպէս յայտնի է, ժամանակէ մը ի վեր չէնքեր վար կ'առնուին քաղաքապետութեան կողմէ։ Նախ վար առնուեցաւ Ս. Անթուան եկեղեցիին դիմացի Լօրանտոյի հին տունը ու քովի տունին երեսը. յետոյ ձեռնարկուեցաւ փլցնելու Կլավանի փողոցին անկիւնի տունը և Բանիս եկեղեցիին աջէն կամարը։ Հիմայ կարգը եկած է Բալէ տը Բրիսթալին զոր չորեքշաբթի սկսան քակել, անոր տեղ նոր չէնք մը պիտի կառուցուի։ Մէկ քանի օրէն պիտի սկսին վար առնել Թաւմպարիի չէնքը, ուր փողոցը ամենէն աւելի նեղ է։

ՀԻԼԼԷՆ կառավարութիւնը որոշեց Անատոլուի և Սէլանիկի կողմերը ունեցած տասը պատուակալ հիւպատոսութիւնները ջնջել և անոնց տեղ նոյն չափ փոխ-հիւպատոսներ հաստատել։

Պ. ԿԱՆԹՈՆ, ֆրանսական դեսպանը Լէժէ պահականաւով շաբաթ իրիկուն Եալովա գնաց, ուր պիտի մնայ մէկ քանի օր։

ՍՈՒՏԱՅԻ (Կրետէ) նաւահանգիստը գտնուող ռուսական երկու թորփիլանաւ և թորփիլակալած մը պիտի նորոգուին Պիրէոսի նաւարանին մէջ։

ՇԷՐԻԻ դատարանի մը վճռագիրը, մինչեւ որ դատին տէրերուն կողմէ եղած դիմում մը վրայ չըսկանի, գործադրելի է և ոչ ոք կրնայ արգիլել զանի։ Օսմ. և օտար հպատակներու միջեւ եղած անշարժ ստացուածքներու ժառանգական դատերը ուղղակի օսմ. դատարաններու կողմէ կը տեսնուին։ Արդ. ձեռնհաս իշխանութիւնը ծանոյց ամէն կողմ թէ այս սկզբունքով, Պատրիարքարաններ, առաջնորդարաններ և օտար հիւպատոսարանները չեն կրնար միջամտել, որով Շէրիի դատարանին վճռագիրը անմիջապէս կը գործադրուի։

ՄՈՒՍՈՒԼԻ նորընտիր կուսակալ Միւշիր Արիֆ փաշա Հալէպ հասաւ և անկէ իր պաշտօնատեղին պիտի երթայ Տիարպէքիրէն ճամբով։

ՄԱՂՆԻՍԱՅԻ նախնական դատարանին գործադիր պաշտօնեայ Սալիհ էֆ. ի հաշիւները տեսնուելով, կ'ըսէ Սաադաթ, հազար ոսկիի չափ բաց մը երեւան հանուեր է։

ԴՈՆԵԱՅԷՆ կը գրեն թէ ֆրանսական դեսպանատան խորհրդական Պ. Պաւթ որ հոն կը գտնուի, այցելութիւն տուեր է կուսակալ Ֆերիտ պէյի։

ԿԱՊԵՐՏԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. — Էնկիւրիէն կը գրեն թէ Պըրչէնիրի հռչակաւոր նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուեր է տեղական կապերտագործութեան համար օգտակար միջոցներ ձեռք առնելու, որովհետեւ ժամանակէ մը ի վեր եւրոպական դրութեամբ և գէշ տեսակ ներկերով կապերտներ կը պատրաստուին որք կը վնասեն տեղական արտադրութիւններու վարկին։

ԹՈՒՆԱՒՈՐՈՂ ԿԻՆ ՄԸ. — Անտիոքի պատժական դատարանը վերջերս դատեց Բեամիյէ անուն կին մը ու իր երկու մեղսակիցները՝ Ապտիւրրահիմ ու Մէնուշ։ Բեամիյէ ամուսնացած էր Ալի Պաշա անուն քիւրտի մը հետ, բայց համարում չուներ երկանը վրայ և կ'ուզէր Ապտիւրրահիմի հետ կենակցիլ։ Բեամիյէ յաջողելու համար որոշեց Ալի Պաշան մէջտեղէն վերցնել, կերակուրին մէջ մկնդեղ խառնելով։ Ալի Պաշա ճաշելու միջոցին 4 5 տարեկան աղջիկը քով կեցաւ և հայրը անոր ալ տուաւ։ Բեամիյէ տեսնելով անմիջապէս աղջիկը մէկ կողմ քաշեց, բայց շատ ուշ էր։ Քիչ մը վերջը հայր ու աղջիկ մեռան։ Դատարանը մահուան դատապարտեց Բեամիյէն, իսկ մեղսակիցները հնգական տարուան տաժանակիր աշխատութեան։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ. — Նախորդ տարեշրջանին Պուլկարիոյ մէջ պետական վարժարաններու ընդհանուր թիւն էր 3,140. կային նաև 1,445 մասնաւոր վարժարան, որոնց 1,288 թուրք, 44 յոյն, 12 հայ, 30 հրեայ և 15 զանազան։ Այս տարի պուլկար վարժարանաց թիւը 60 աւելցած է և մասնաւորներունը՝ 44։ Ուսուցիչներու թիւն է 6,437՝ պուլկար վարժարաններու և 1,836՝ մասնաւորներու. գումար 8,273, որոնց 6,851ը այր և 1,422ը՝ կին։ Աշակերտներու թիւն է պուլկար ազգային վարժարաններու մէջ՝ 260,855, պուլկար մասնաւոր վարժարաններու՝ 3,743, թուրք և թաթար՝ 72,180, յոյն՝ 5,582, հրեայ՝ 3,460, հայ՝ 788, զանազաններ՝ 1008. գումար 347,605 աշակերտ, որոնց 246,411ը մանչ և 101,194ը աղջիկ։ Նախորդ տարեշրջանին հետ բաղդատելով, աշակերտներու թիւը նուազած է պուլկար ազգային վարժարաններէն 2,821 և հայերէն՝ 77։ Իսկ աւելցած է թուրք վարժարաններու մէջ 1,465, պուլկար մասնաւոր վարժարան՝ 407, հրեայ՝ 313 և յոյն՝ 221։ Քաղաքներու մէջ կայ 221 վարժարան և գիւղերու մէջ 4010։ Քաղաքներու մէջ ուսուցիչներու թիւն է 2,038 և գիւղերու մէջ 6,235։ Աշակերտներու թիւը քաղաքներուն մէջ 84,252 է և գիւղերուն մէջ 63,353։ Բոլոր այս վարժարանները, բաց ի ռումանացիներէն ու հայերէն, 7,530,492 ֆր. ծախքի կը կարօտին։ Կառավարութիւնը պուլկար վարժարաններուն համար տարեկան 8,858,255 ֆր. կը ծախսէ և համայնքները՝ 3,000,750։ Կառավարութիւնը մասնաւոր վարժարաններու համար ալ 62,016 ֆր. կը ծախսէ։

ՆԱՋԻԲ ՊԷՅ, նախորդ հաշուակալ դատական նախարարութեան, հանգստեան կոչուեցաւ 3609 ղրշ. ամսաթոշակով։

ՍԷԼԱՆԻԿԻ կուսակալութեան առաջարկութեամբ, ձեռնհաս իշխանութիւնը ծանոյց Սէլանիկ-Կ. Պոլսոյ Երկաթուղիի ընկերութեան որ նոյն գիծին վրայ ճեպընթաց կառախումբը շաբաթը երեք անգամ երթեւեկէ փոխանակ երկուքի։

ՀԱՆԵԱՅԻ (Կրետէ) Սիւլնէ գաւառակին մէջ ջուրի մը խնդրին առթիւ կռիւ ծագեցաւ Քրիստոնեաներու միջեւ, որոնցմէ հինգ հոգի սպաննուեցան։ Քրիստոնեայ շրջականերն ալ այդ տեսակ խնդիրէ մը ծագած կռուի մը միջոցին երկու Քրիստոնեայ սպաննուեցան,

ԵԷՄԷՆ. — Կայս. Թիկնապահ Նէմէնցի դէր-գնդապետ Ալի պէյ մասնաւոր պաշտօնով Սանաա գնաց։

— Ասիր գաւառին մէջ վերջերս տեղացած անձրեւներ նպաստեցին հունձքերուն։

— Բարենորոգումներու յանձնաժողովը մէկ քանի գեղծ պաշտօնեաներ քննութեան ենթարկեց։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Խտիւը Էքս-Լէ-Պէնի մէջ Ցունաստանի Թագաւորին հանդիպելով տեսնուեր է։

ՌՈՒՍԻՈՅ Զարին Սթանտարտ զբօսանաւին մէջ երէկ իրիկուն պարահանդէս մը տրուեցաւ. զբօսանաւը ելեկտրական լոյսերով լուսաւորուած և շքեղապէս զարդարուած էր։ Դեսպաններ և այլն ներկայ էին։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՆԵՐՈՒ բաշխուելու համար բերուած բամպակի հունտերը մաքսէ զերծ պիտի մնան։

ԲԵՐԱՅԻ Թաղապետութեան բարապաններու պետ կարգուեցաւ Բ. շրջանակին բարապանապետ Ջէրքէս Մահմուտ էֆ։

ՔԱՐԱՓՆԵՐՈՒՆ վրայ տաղաւարներ պիտի շինուին անցագրի պաշտօնեաներուն համար։

ՄՈՒՐԱՑԻԿՆԵՐԸ. — Ոստիկանութիւնը կը հալածէ փողոցներու մէջ և կամուրջին ու քարափին վրայ թափառող երկսեռ մուրացիկները։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ. — Այտընի Պըրգի Ազամ գաւառակին մէջ ութ աւազակներ ձերբակալուեցան։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. — Էյուպի շրջակայքը մօսաֆառ Նուրիի կինը Շահինաէ երէկ առտու ինքզինքը տան ջրհորը նետելով անձնասպան եղաւ. Անմիջապէս թէեւ նորէն հանեցին, սակայն մեռած էր։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ

Վիեննայի թերթերէն, 13 Օգոս.

ՄԱՏՐԻՏԷՆ կը հեռագրեն թէ Սպանիա կ'ուզէ Փիլիպպեաններու մէջ իր գերիշխանութիւնը պահել. Ասոր համար յանձն կ'առնէ պահանջուած բոլոր բարենորոգումները մտցնելու։

— Մատրիտի թերթերը կը յայտնեն թէ Սպանիոյ Խորհրդարանը պիտի գումարուի հաշտութեան դաշնագրութիւնը վաւերացնելու համար միայն։

ՔՈՒՊԱ. — Սանթիակոյէն կը հեռագրուի թէ ապստամբներու գլուխը Կարսիա յայտներ է թէ կ'ուզէ լաւ մը մտածել, իր յարաբերութիւնները Ամերիկացիներուն հետ խզելէ առաջ, և փափաքը յայտնէ որ զինքը Բորթօ-Րիքօ ղրկուելիք արշաւախումբին պետը ընեն։

ԲՈՐԹՕ-ՐԻՔՈՅԷՆ Մատրիտ հասած պաշտօնական հեռագիր մը կը յայտնէ թէ Ամերիկացիները Հորմիկերոսի վրայէն անցնելով քալեցին Մայակեզի վրայ։ Գնդապետ Սոդոյի հրամանատարութեան տակ գտնուած սպանիական զինուորները կռիւի բռնուեցան Մայակեզի վրայ քալող Ամերիկացիներուն հետ։ Այս ճակատամարտին մէջ Սպանիացիները երեք մեռեալ և հինգ վիրաւորներ ունեցան։ Քաղքին սպանիական պահապան զօրքերը ստիպուեցան քաղքէն դուրս փախչելով գիշերը այն տեղ անցընել։ Հետեւեալ առաւօտուն Ամերիկացիները կրցին [illegible] քաղաքը գրաւել։

ՍՊԱՆԻՈՅ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ. — Շաբաթ օրուան Թայմզ արդէն գրած էր թէ Քարլիսթներու խումբեր երեւան եկած են Քաթալոնեան նահանգին մէջ։ Այդ խումբերէն մէկը տեսնուեր է Թուէյվա մը վիճակին մէջ ուր զինեանք հողածող զինուորներու հետ բախեր երկու կողմէ հրացաններ արձակուած են։ Հրոսակներու այդ խումբը յետոյ Անտորրայի լեռներուն մէջ քաշուելով ցրուեր է այնտեղ։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՔՈԼՈՄՊԻԱ. — Հռոմէ հեռագիր մը կը յայտնէ թէ իտալական կառավարութիւնը, Մ. Նահանգներու արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէյի յայտնած ըլլայ որ Իտալիա, Միացեալ Նահանգներու բարեկամութիւն մը ցոյց տուած ըլլալու համար, հեռագրած է ծովակալ Քանեվարոյի որ Քոլոմպիոյ գործերու կարգադրութիւնը 8 ամսուան չափ յետաձգէ։ Միեւնոյն հեռագիրը կը յայտնէ թէ իտալական վերջնագրի միւս պայմանները անփոփոխելի մնացած են։

ՊԻՍՄԱՐՔ. — Պերլինի Չինական դեսպանը արտաքին գործոց նախարարութեան յանձնեց բացի յաւէլեան հեռագրէն, նաև Չինաստանի կայսրէն հեռագրով իրեն ուղղուած նամակ մը որուն մէջ Պիսմարքի մեծ արժանիքը կը գնահատուի։

ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔ. — Բէքինէն Թայմզի կը հեռագրուի թէ Պէլճիքայի դեսպանը, յայտարարած է Չինաստանի արտաքին գործոց նախարարին թէ Ֆրանսական և Ռուսական դեսպանները խիստ անհրաժեշտ կերպով կը խնդրեն որ Անգլիական դեսպանին բոլոր դիմումները, որոնք նպատակ ունին Բէքին-Հանքաու գիծին պայմանադրութեան Չինական կառավարութեան կողմէ վաւերացումը արգիլել, նկատողութեան չառնել։ Պէլճիքայի դեսպանին այս առաջարկը «երկնային կայսրութեան» վերջնականապէս ընդունուած է։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ԱՐԿԱԾ. — Ճէնովայի մէջ երկաթուղիներու ընդհարում մը տեղի ունեցաւ։ Այս ընդհարման միջոցին 11 հոգի մեռան։ Ասոնցմէ 9 երկաթուղիի պաշտօնեաներ էին, իսկ միւս երկուքը կին մը և իր տղան։ Վիրաւորեալներու թիւը 40 կը հասնի, որոնցմէ ոմանց վիճակը ծանրացած է։

Բարիզի թերթերէն. 12 Օգոս.

ԱՆԹԻԼԵԱՆՆԵՐԸ. — Վաշինկթըն լուր առնուեցաւ թէ Մաքսիմօ Կոմէզ և Քուպայի հանրապետական կառավարութեան անդամները Սանթա-Քլարայի մօտ խորհրդակցութիւն մը կատարեր և հաւանութիւն յայտներ են Քալիքսթօ Կարսիայի՝ զօրավար Շէֆթըրի հետ յարաբերութիւնները խզելուն։ Հավանայի ինքնօրինութեան կուսակիցներէն պատուիրակ մը ներկայ գտնուեր է։

— Վաշինկթընէն կը հեռագրեն առ Տէյլի Նիւզ թէ ամերիկեան բանակը մինչեւ մէկ կամ երկու տարի հարիւր հազար հոգիէ պիտի բաղկանայ, անշուշտ Քուպայի մէջ բարեկարգութիւնը պահպանելու և Բորթօ-Րիքօն գրաւելու։

— Բորթօ-Րիքոյի բնիկներուն ներկայացուցիչներու խումբ մը Վաշինկթընի մէջ կ'աշխատի, որպէս զի ամերիկեան կառավարութիւնը Բորթօ-Րիքոյի մէջ ժողովրդական քուէարկութիւն կատարէ թէ անկա՞խ ըլլալ կ'ուզեն թէ Մ. Նահանգաց միանալ։

ՄԱԼԱԹԷԻ ճակատամարտին վրայ Մանիլայէն առնուած նոր տեղեկութիւններու նայելով, Թօնտօ արուարձանին մէջ յուլիս 31ին 1500 տուն այրեր են։ Սաստիկ հով մը կը փչէր և ամբողջ Մանիլան մոխիր դառնալու վտանգին մէջ էր, բայց անգլիացի ջրանկիրներու խումբ մը կրցեր է հրդեհին ընթացքը կասեցնել։

— Մանիլան շատ կը նեղուի սովէ։ Շունի և ձիի միս կ'ուտեն. բրինձի պաշարը գրեթէ սպառած է։ Վառելանիւթ չըլլալով տուներու և պատուհաններու փեղկերը կ'այրեն. անձրեւները, սովը, գէշ ջուրերը տարափոխիկ փորհարութիւն առաջ բերին ուրկէ մեռաւ Անգլիոյ հիւպատոսը։ Հիւպատոսները ջանացին զինադադար ձեռք բերել, բայց Ամերիկացիները պատասխանեցին թէ իրենք արտօնութիւն ունին միայն անձնատուութիւն ընդունելու։ Ամերիկացիները հիմայ կը տիրեն առաջ ապստամբներուն ձեռքը գտնուած պատնէշներուն, բայց սպանիական գիծերուն վրայ չեն յարձակիր։

— Չորեքշաբթի օրը նորէն 2000 հոգի Սան Ֆրանսիսքոյէն ճամբայ ելան Փիլիպպեանները երթալու. 5000 հոգի ալ փոխադրութեան կը սպասեն։

ՓԻԼԻՊՊԵԱՆՑ ԱՊՍՏԱՄԲՆԵՐԸ. — Ամերիկացիներուն և Ակուինալտոյի միջեւ անհամաձայնութիւնը միշտ բուռն հանգամանք մը ունի։ Միւս կողմէ կ'ըսեն թէ ապստամբապետին ազդեցութիւնը իր մարդերուն մէջ կը նուազի. նաւահանգստին մէջ շոգենաւ մը կը սպասէ որպէս զի Ակուինալտօ փախչի, եթէ հարկ ըլլայ։

ՃԱՊՈՆ ԵՒ ՓԻԼԻՊՊԵԱՆՆԵՐԸ. — Հոնկ-Քոնկէն կը հեռագրեն Տէյլի Մէյլի թէ Փիլիպպեանց ապստամբներու ընկերակցութեան կողմէ պատգամաւորութիւն մը, անցեալ երեքշաբթի, ծանուցեր է տեղական ամերիկեան հիւպատոսին թէ ճաբոնական երկու յածանաւակէ մէկ քանի սպայ շաբաթ օրը տեսնուեր են Փիլիպպեանց ներկայացուցիչներուն հետ և յետոյ նոյն կղզիները ուղեւորեր են։ Ճաբոնցիք յայտարարեր են թէ իրենց կառավարութենէն արտօնուած են զէնք ու ռազմամթերք տալ Ակուինալտոյի, որպէս զի կռիւը շարունակէ ի նպաստ անկախութեան, այն պայմանով երբ Ամերիկացիք հեռանան Փիլիպպեաններէն։

ՍԱՆԹԻԱԿՈՅԷՆ կը հեռագրեն թէ Կարսիա երբ գրաւեր է Ճիպարան, ուրկէ Սպանիացիք հեռացեր էին, հազար հիւանդ ու վիրաւոր գտեր է։ Ապստամբապետը հիմայ կը պաշարէ Հոլկուինը զոր կը պաշտպանէ զօրավար Լուքէ։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ. — Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովոյ անցեալ չորեքշաբթիի նիստին մէջ արտաքին գործոց ելմտացոյցը քուէարկուեցաւ։ Ինչպէս մեր արտաքին լուրերու բաժնին մէջ ծանուցած ենք, մէկ քանի երեսփոխաններ քննադատեցին Անգլիոյ արտաքին քաղաքականութիւնը։ Պ. Պալֆուր այսպէս պատասխանեց. — «Բրիտանական կառավարութիւնը, առանձին կամ զինակցի մը հետ, չի կրնար արգիլել վաճառական ու զինուորական ուրիշ տէրութիւններու զարգացումը։ Թէեւ չկրնանք վտանգել Չինու մէջ մեր ունեցած առեւտրական հնօրեայ առաւելակշռութեան վրայ՝ իր արժէքին համեմատող եղանակով մը, սակայն յայտնի է որ բրիտանական վաճառականութիւնը անցեալէն աւելի սրագօրէն աւելնայ ապագային մէջ։ Վէյ-Հայ-Վէյ Բորթ-Արթուրէն աւելի կը համապատասխանէ բրիտանական շահերուն, որովհետեւ Բորթ-Արթուր այնպիսի երկրի մը վրայ է, ուր Ռուսիա գերակշիռ զօրութիւն մը պիտի ունենայ, մինչդեռ Վէյ-Հայ-Վէյ գրեթէ կղզի մըն է։ Գալով արտօնութիւններուն, մինչեւ հիմայ շատ բան ձեռք բերինք մեր օրինական բաժինէն. Բէքին-Հանքաուի երկաթուղիին արտօնութեան խնդիրը առկախ կը մնայ։»

Պ. Պալֆուր թէեւ այսպէս կը յայտարարէ սակայն Տէյլի Մէյլ հեռագիր մը կը հրատարակէ թէ այդ արտօնութիւնը տըրուած է կանոնաւոր պայմանադրութեամբ մը։ Պէլժ դրամատէրներուն յանձնուած է գծին շինութիւնը որ երեք տարիէն պիտի աւարտի։ Ֆրանսա ու Ռուսիա այդ գործին ելմտական քոնթրօլը պիտի կատարեն։ Պէլժիքայի մասնակցութեան բաժինն է 50 միլիոն ֆր.։ Պայմանադրութիւնը վաւերացեր է Չինու արտաքին գործոց նախարարին կողմէ։ Կը կարծուի թէ պայմանադրութեան մէջ գաղտնի յօդուած մը կայ թէ գիծը պիտի կրնայ մինչեւ Քանթոն երկարել։ Արտօնութեան մէջ հանքերու շահագործման իրաւասութիւն ալ կայ։

— Բէքինէ կը գրեն Թայմզի,

Չինու արտաքին գործոց նախարարը բացարձակապէս հաւանեցաւ ռուս դեսպանին լրած բոլոր առաջարկութիւններուն, Նիու-Շուանկի երկաթուղիի գծին շինութեան յատկացուելիք փոխառութեան համար, այսինքն թէ գիծը ուրիշին գրաւ պիտի չտրուի, ու և է օտար կառավարութեան քոնթրոլին պիտի չենթարկուի, նոյն իսկ եթէ պանքան փոխառութիւնը չկատարէ։ Չինու արտաքին գործոց նախարարը գրաւոր յայտնեց Բէքին-Հանքաուի երկաթուղիին շինութեան պայմանադրութեան համար, որ Շանկայի մէջ հրատարակուեցաւ։ Նախարարութիւնը կը ջանայ պատասխանատու բռնել Լի-Հունկ Շանկը որ բանակցութիւնները վարեց։ Չինու կառավարութիւնը կ'ընդունի կարեւորութիւնը մասնաւոր կարգադրութեամբ մը որով, եթէ վէճ ծագի, Բէքինի ռուս դեսպանը իրաւարար կարգուի։ Միւս կողմէ կ'ըսուի թէ պայմանադրութիւնը դեռ վաւերացուած չէ։

Պ. ՔԸՐԶԸՆ, Հնդկաստանի Նորընտիր փոխարքան, որ 39 տարեկան է, ամուսնացած է ամերիկացի մեծահարուստ վաճառական Պ. Լայթըրի։ Պ. Քըրզըն, 1894ին կատարած ուղեւորութիւններու հետեւանքով, Պարսկաստանի և կեդրոնական Ասիոյ մէջ ռուսերու կացութեան վրայ մէկ քանի հատորներ ունի որոնք մեծ հեղինակութիւն մը կը նկատուին իրաւամբ։

— Իբրեւ արտաքին գործոց խորհրդական իրեն յաջորդ ցոյց կը տրուի Պ. Ուինտըմ որ 1889էն ի վեր Տուվրի երեսփոխան է. չորս տարի վարեց Պ. Պալֆուրի անձնական քարտուղարի պաշտօնը։ Պ. Ուինտըմ 35 տարեկան է. իբրեւ տեղակալ ծառայած է հետեւակ պահակազօրքերու վաշտի մը մէջ։

ԼՈՐՏ ՉԱՐԼԶ ՊԵՐԷՍՖՈՐՏ. — Լոնտոնի լրագիրները դէմ կը խօսին այն պաշտօնին համար զոր Անգլիոյ Առեւտրական Սենեակներու ընկերակցութիւնը Լորտ Չարլս Պէրէսֆորտի յանձնեց Չինու մէջ ուսումնասիրական ուղեւորութիւն մը կատարելու։ Լորտը ամսոյ վերջը ճամբայ պիտի ելլէ։ Իր ընտրողներուն ծանոյց թէ մէկ քանի ամիս պիտի չկրնայ զբաղիլ իրենց շահերու պաշտպանութեամբը։

ՊԻՍՄԱՐՔԻ հարստութիւնը, վերջին լուրի մը նայելով, երեսուն միլիոն մարք կը հաշուուի։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՍԵՐՊԻԱ. — Պէլկրատէն կը հեռագրեն օգս. 11 թուով թէ տեղւոյն ռուս դեսպան Պ. Եաստովսքի որ Միլան նախորդ Թագաւորին հետ չհամաձայնելուն համար, մեկնեցաւ Պէլկրատէն, իր կառավարութենէն հրաման ստացեր է Պէլկրատ վերադառնալ և յայտարարել սերպ կառավարութեան թէ Ռուսիոյ և Սերպիոյ մէջ լաւ յարաբերութիւններ այն ատեն կարելի կ'ըլլան, երբ Միլան հեռանայ Սերպիոյ մայրաքաղաքէն, ուր անոր ներկայութիւնը ուղղակի բռնաբարում մըն է իր կողմէ Ալեքսանդր Գ. կայսեր եղած խոստումներուն։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՀԱԲԵՇՍՏԱՆ. — Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ, կ'ըսէ Հավաս 11 օգս. թուական հեռագիր մը, Պ. Քըրզընի վերջին յայտարարութիւններէն յետոյ, Լոնտոնի դահլիճը որոշեց, վիճաբանութիւնները կարճ կապելու համար, Ռաշէյթայի վեհապետին հետ կնքուած դաշնագրութիւնը հրատարակել։ Այս դաշնագրութիւնը, որ Ասսապը 12,000 թալէրի գնուած ատեն ստորագրուեցաւ, Իտալիոյ [illegible] կը ճանչնայ տարեկան վճարման մը փոխարէն։ Իտալիա տեղեկութիւն չէր տուած տէրութիւններուն։

ՏՔԹ. Ե. ՄԱՍԻՍ
ԲԵՐԱ, ԹԱԳՍԻՄ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 10

Ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի կէս օրէն սկսեալ իր տան մէջ, և կը դարմանէ մասնաւոր խնամքներով հիւանդութիւնները, մորթի, միզային ճանապարհաց և ծննդային գործարանաց ախտերը։

Չորեքշաբթի օրերը աղքատ հիւանդներ կ'ընդունի ձրիաբար։

Բշ. Եշ. Շբ. օրերը ժամ 9էն կ'այցելէ նաեւ Սուլթան Մահմուտի դամբարանին դէմ Հ. Էմիրզէեան էֆ.ի դեղարանը։

ՀԵՌԱԳԻՐ

Հաշտութիւն

ՎԱՇԻՆԿԹԸՆ, 13 օգս. — Արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ երէկ ստորագրուած հաշտութեան գիրին մէջ գլխաւորաբար սա կէտերը նշանակուած են. — Սպանիա կը հրաժարի Քուպայի վրայ ունեցած վեհապետական իրաւունքէն։ Մ. Նահանգաց կը թողու Բորթօ-Րիքօն, Անթիլեան միւս կղզիները և Լատրոնէս կղզիներէ մէկը, զոր Մ. Նահանգները իրենք պիտի որոշեն։ Մինչեւ որ հաշտութիւնը վերջնապէս կնքուի և Փիլիպպեանց խնդիրը բոլորովին կարգադրուի, Մ. Նահանգները պիտի պահեն Մանիլայի քաղաքը, նաւահանգիստն ու ծովածոցը։ Սպանիական զինուորք անմիջապէս պիտի հեռանան Քուպայէ, Բորթօ Րիքոյէ և Անթիլեանց միւս կղզիներէն։ Հաշտութեան յանձնաժողովը Բարիզի մէջ պիտի գումարի ամէնէն ուշ հոկտեմբեր 1ին։ Կղզիները պարպելու պայմանները որոշելիք յանձնաժողովները, հաշտութեան որոշմնագրին ստորագրուելէն մինչեւ 30 օր պիտի գումարին Հավանայի և Սան-Ժուանի մէջ։ Թշնամութիւնները դադրեցնելու համար հրաման տրուեցաւ բոլոր հրամանատարներուն։

— Ամերիկեան թերթերը կը ջատագովեն հաշտութեան կնքումը և վեր կը հանեն Մ. Նահանգներու առաջարկած պայմաններուն չափաւորութիւնը։

— Քուպայի ապստամբներուն ժողովը ընդունեց թշնամութիւններու դադրիլը։

ԲԱՐԻԶ. — Վաշինկթընի և Բարիզի պաշտօնաթերթերը հրատարակեցին հաշտութեան պայմանները պարունակող գիրը։ Վերջնական հաշտութեան բանակցութիւնները Բարիզի մէջ պիտի կատարուին։

— Մ. Նահանգաց և Սպանիոյ կառավարութիւնները շնորհակալութիւն յայտնեցին Ֆրանսայի, այն աջակցութեան համար որով հաշտութիւնը կնքուեցաւ։

Քարլոսեանք

ՄԱՏՐԻՏ. — Թէեւ կառավարութիւնը կ'ուրանայ, բայց Քարլոսեանք և հանրապետականներ կ'աշխատին մէկ քանի գաւառները ապստամբեցնելու։

Պաշարումը կը վերնայ

ՎԱՇԻՆԿԹԸՆ. — Ամերիկեան ծովակալները հրաման ստացան վերցնել Քուպայի, Բորթօ-Րիքոյի ու Մանիլայի ծովեզերեաներու պաշարումները։

Մանիլլոյի ռմբակոծումը

ՎԱՇԻՆԿԹԸՆ. — Ամերիկացիք երէկ ռմբակոծեցին Մանծանիլլոն, բայց Մարէշալ Պլանքօ այսօր յաջողեցաւ ծանուցանել Ամերիկացիներուն թէ թշնամութիւնները դադրած են։

ԲԱՐԻԶ. — Վաշինկթընէն կը հեռագրեն թէ Մանծանիլլոյի մէջ ճակատամարտ մը տեղի ունեցեր է և Ամերիկացիք յաղթող հանդիսացեր են։ Ճակատամարտը հաշտութեան գիրը ստորագրուելէն առաջ սկսեր է։

Չինական գործեր

ԲԱՐԻԶ. — Բէքինէն Հանքաու շինուելիք երկաթուղիներու գիծին կայս. հրամանագիրը հրատարակուեցաւ։

Գահաճառ

ԼՈՆՏՈՆ. — Անգլիոյ երեսփ. ժողովոյ նստաշրջանը փակող գահաճառին մէջ Թագուհին կ'ըսէ թէ Անգլիոյ, Ռուսիոյ եւ Ֆրանսայի կողմէ հելլենական փոխառութիւնը երաշխաւորուելովն է որ Թեսալիա պարպուեցաւ որոշեալ թուականին։ Չինական գործերու համար յայտարարեց թէ եղած կարգադրութիւնները պիտի ապահովեն Չինու անկախութեան պահպանումը։ Գալով Ֆրանսայի, կնքուած պայմանագրութեամբ կարգադրուեցաւ Ափրիկեան խնդիրը որ երկար ատենէ ի վեր վէճի նիւթ էր։

Աւստրիա-Հունգարիա

ՎԻԷՆՆԱ. — Հունգարիոյ նախարարապետ Պարոն Պանֆի այսօր կայսեր պիտի մատուցանէ Հունգարիոյ նախարարներուն հրաժարագիրը։

— Բուտափեշտէ Բեսթէր Լլոյտը կը հերքէ այն լուրը թէ Կոլուխովսքի կոմսը պիտի հրաժարի։

ԻՇԼ. — Կայսրը իր ներկայութեան ընդունեց Պարոն Պանֆին, որ յետոյ խորհրդակցեցաւ Աւստրիոյ նախարարապետ Թուն կոմսին հետ։ Կոլուխովսքի կոմսը, Աւստրիոյ ու Հունգարիոյ ելմտական նախարար Պ. Քալէյ, Առեւտրական նախարարը և Աւստրիոյ ելմտական նախարարն ալ Իշլ պիտի երթան։

— Հունգարիոյ նախարարական տագնապին առաջքը առնելու համար խորհրդակցութիւնք կը շարունակուին։

Հնդկաստանի փոխարքան

ԼՈՆՏՈՆ. — Հնդկաստանի նորընտիր փոխարքան Պ. Քըրզըն յունուարի վերջերը իր պաշտօնատեղին պիտի երթայ։

Զօլայի գործը

ԲԱՐԻԶ. — Պ. Բիքառ Վճռաբեկ Ատեանին դիմեց Ամբաստանիչ Ատեանի այն որոշման դէմ որով անպատասխանատու ճանչցած էր Էսթէրհազին։

Մահ Մարօքի վեհապետին

ԲԱՐԻԶ. — Մարօքի վեհապետ Մուլա Ապտիւլազիզ մեռաւ։ (55 տարեկան էր և երկու տարի առաջ իր հօրը յաջորդեց։)

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ

Աւստրիա—Հունգարիա

ՎԻԷՆՆԱ. 14 օգս. — Նախարարական տագնապին լուրերը կանխահաս են։

Երկաթուղիի արկած

ԼԻԶԻԷՕ. — Այսօր ծանր արկած մը պատահեցաւ Լիզիէօ-Բայէօի (Ֆրանսայի հիւսիսային կողմը) երկաթուղիի գծին վրայ։ Եօթը հոգի մեռան և քառասուն վիրաւորուեցան։

«Պուրկօնյ» ի նաւաբեկեալները

ՀԱՎՐ. — Պուրկօնյի նաւաբեկեալներու աղքատ ընտանիքներուն համար կազմակերպուած հանդէսները շքեղ եղան։ Պ. Ֆէլիքս Ֆոռ ներկայ էր։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ

3 Օգոստոս 1898

Կ. ՊՈԼԻՍ. — Ծանրաչափ 758.
Ջերմաչափ 25.
Օդը ամպամած։
Կէս օր. — Ժամը 4.57։

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ԴՈՒՐՍ

Ջերմաչափ	Զրոյէն վար	Զրոյէն վեր
Տրապիզոն	—	—
Սէլանիկ	—	23
Իզմիր	—	19
Հալէպ	—	—
Պէյրութ	—	—
Պաղտատ	—	—
Արճանկէլ	—	8
Բեդրսպուրկ	—	13
Մոսկուա	—	15
Բարիզ	—	21
Վիեննա	—	18
Օտեսա	—	22
Սօֆիա	—	14
Աթէնք	—	23

Սեւ ծովուն վիճակը Քիլիայի մէջ. — Հանդարտ։

ՌՈԲԸՐԴ ՔՈԼԷՃ

Սոյն Քոլէճ, հաստատեալ կայս. Բարձր Իրատէով, կազմակերպեալ է Եւրոպեան ու Ամերիկեան նոյնօրինակ հաստատութեանց նման, ունենալով նշանաւոր դասատուաց կաճառ մը, որով կը կառավարուի. նաեւ ընտիր և յաջողակ ուսուցիչներ՝ Հայերէն, Պուլկարերէն, Գաղիերէն, Գերմաներէն, Յունարէն և Թրքերէն լեզուաց համար։ Ունի գրատուն մը, իբր 8000 հատորներէ բաղկացեալ, երկրաբանական, հանքաբանական, կենդանաբանական և բուսաբանական հաւաքածոներ, և բնագիտական, տարրաբանական, բնախօսական և այլ բազմաթիւ գործիներ։

Քոլէճին նպատակն է ժամանակիս պահանջմանց համաձայն բարձրագոյն կարգի կրթութիւն մը տալ իրեն դիմող երիտասարդաց. Նոր տնօրինութիւնք եղած են բնական գիտութեան դիւրութիւններ ընծայելու համար։

Ռօպէրդ Քոլէճի մէջ աւանդեալ գրական և գիտական ուսմանց լեզուն Անգլիերէն է. սակայն իւրաքանչիւր ուսանող պարտաւորեալ է ուսանիլ իր մայրենի լեզուն և տոհմային պատմութիւնը։ Հայերէն լեզուի և գրութեան համար գծուած է ուսման կատարեալ ընթացք մը որուն պիտի հետեւի իւրաքանչիւր հայ ուսանող։

Հաստատութեան բարաշէն և հոյակապ շէնքերը կառուցուած են ի Րումէլի Հիսար, Վոսփորի Եւրոպական կողմը գտնուող բերդերուն ետեւը բլրոյ մը վրայ, որոյ դիրքը Վոսփորի ափանց վրայ գեղեցկագոյնն և ամէնէն առողջարարն համարուած է։

Քոլէճին յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի սեպտեմբեր 15ին։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել առ Տեսչութիւնն, ի Րումէլի-Հիսար։

102 2—24

ՔԻԶԻԶԱՆԱ
QUISISANA
(Բէրա Մեծ փողոց, Նախկին Սանթրալ [illegible])

Բոլոր ամուսիններու անզուգական հաստատութիւնը իրեն կը քաշէ Բերայի հասարակութեան ամէնէն ընտիր դասակարգը։ Սպասարկութիւնները շատ գոհացուցիչ կերպով տեղի կ'ունենան, գործողութիւնները շատ կանոնաւոր կերպով կը կատարուին և ամէն յաճախորդ գոհ սրտով կը մեկնի։ Մեքենաներուն պարզած տեսարանը մանաւանդ այնքա՛ն հրապուրիչ է, գիներն ալ ա՛յն աստիճան դիւրամատչելի որ ամէն մարդ հոն կ'անցընէ իրիկուան հանգիստի ժամերը։ 95 6—15

ԴԵՐՁԱԿ-ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Գ. ԵՒ Ա. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ
Կ. Պոլիս Թաքազճըլար փողոց թիւ 98

Նորելուկ կերպասներու ճոխ մթերք մը ֆրանս. և անգլ. նշանաւոր գործարաններէ ուղղակի յանձնարարեալ. տրամադրելի է ճաշակի տէր և վայելուչ հագուիլ ուզող պատուարժան հասարակութեան։

Վաճառատանս նշանաբանն եղած է միշտ «Ուղղութիւն և գոհացուցիչ գիներ». հետեւաբար պէտք ունեցողները թող դիմեն և գոհ պիտի մնան։ 142ց 4—5

ՍԳՈՏԻ ՄՈՐԻՒ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Եըլտըզ, Կ. Պոլիս, 13 դեկտ. 1888

Պարոնայք Սգոդ եւ Պօուն,

Կը ցաւիմ որ պաշտօնական դիրքովս կարող եմ փորձեր ընել, այլ համաձայն ուրիշներուն փորձերուն եւ այն բժշկաց որոց պաշտօն յանձնեցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը յայտարարեմ որ ձեր Մորիւ ձկան իւղն, իր այս վիճակին մէջ դիւրաւ խմուելով եւ մարսուելով, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զորս ախտաբուժական գիտութիւնն ի վաղուց անոր ընծայած է, մասնաւորապէս այդ յաջող պատրաստութեան մէջ։ ՏՐ. Ս. Ս. ՄԱՎՐՈՅԷՆԻ ՓԱՇԱ
Բժիշկ Վեհ. Սուլթանի

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգլ. Ոսկի 1,000,000

ՖԻՆԻՔՍ

Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնուած ըլլալով աւելի քան մի դար առաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութիւն մ'է, որոյ բաժնետէրք Անգլիոյ ամենահարուստ և համբաւաւոր դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։ Դրամագլուխը և պահեստի գումարը կը հասնի 4,000,000 անգլիական ոսկիի։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մէկ գլխաւոր ապացոյցն է 20,000,000 Անգլիական ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասներուն համար։

ESTABLISHED 1782

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի կալուածք, կարասիք և ապրանք յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոց, որ ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասները։

Հ. ՍՈՒԱՆ և Ընկ. ընդհ. գործակալք Կ.Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ Ծովու եզերաց, Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի վարի քովը Վիթալիս խան, գետնայարկ Թիւ 1

Կ. ՊՈԼՍՈՅ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ԱՐՄՏԻՔ.—Ցորեն.—Վերջացող շաբթուան մէջ հասաւ 10,000 քիլէ կակուղ ցորեն Անատոլուի զանազան տեղերէն և 20000 քիլէ Ռումէլիէն։ Գիներն են, լիպրայէն վար, 17½-18½ Սամսոնի, 9½—10 Սինոպի, 5½-6 Քէնկիւրիի և Դօնեայի ճերմակ և 7½-8 զրուշ խառն տեսակները։ Կարծր ցորենէն հասաւ 4,000 քիլէ նոր մշակուածներէն, եւ ծախուեցաւ 37—39 բարա։ Հաճար.—Վաճառում չի կայ։ Եգիպտացորեն.—200,000 օխա ծախուեցաւ Սեւ Ծովու տեսակէն, օխան 18 20½ բրփ։ Գարի.—10,000 քիլէ ծախուեցաւ Դանուբի տեսակէն, օխան 26½ 27½ փր.ի։ Վարսակ.—Վաճառում չի կայ։ Թռչնակեր.—500 պարկ ծախուեցաւ, օխան 23-29 փր.ի։ Սուսամ.—Վաճառում չի կայ։ Լուբիա.—Վաճառում չի կայ. գիները ինկած են։

ԱԼԻՒՐ.—500 պարկ հասաւ Սամսոնի տեսակէն, պարկը 67-77 ղրշ.ի, 8000 պարկ Պրայիլայի տեսակէն, պարկը 79—90 ղրշ.ի և 1,000 պարկ Օտեսայի տեսակէն, պարկը 90-115 ղրշ.ի։

ԴԱՂՁԱԲԵՐՔ.—Շաքար.—Թրիեսթէէն հասաւ 4,300 պարկ, 200 ալ ռուսական։ Ծախուեցան 4,300 պարկ Թրիեսթէի տեսակէն, կենդինարը 86-94 ղրշ.ի, 200 պարկ ռուսականները, 72 ղրուշի։ Խահուէ.—Վաճառում չի կայ։ Բրինձ.—Շաբթուան մէջ հասան 250 պարկ եգիպտական, պարկը 78—80 ղրշ.ի 100 պարկ րեզոն, պարկը 44½ փր.ի և 300 պարկ ռանկուն, պարկը 114 ղրշ.ի։ Պղպեղ.—Առուծախ չի կայ։ Սիպերիական կարագ.—Թականոցքի տեսակին վրայ քիչ մը գործ եղաւ օխան 11 ղուրուշէն։ Մոմ.—Վաճառում չի կայ։ Բարիւղ.—Թռնուիթի ընթացիկ գործառնութիւններ, սնտուկը 16¾ ղրշ.էն. ռուսականին սնտուկը 19½ ղրշ. ոսկեդրամ կ'արժէ մեր հրապարակին վրայ։

ԱԼՔՈՈԼ.—Շաբթուան մէջ հասան և ծախուեցան 8 տակառ Թիրէծինօքօ, 34-35 օխան մէկ օսմ. ոսկիի. 42 տակառ ռումանական 35 36 օխան մէկ օսմ. ոսկիի, 23 տակառ Ուլաստօփքա, 32½-33 օխան և 38 տակառ Բոտուքօփքա, 36 օխան մէկ օսմ. ոսկիի։

ՀԱՆՔԱԾՈՒԽ.—Անկարեւոր գործառնութիւններ։ Քարտիֆին թօնօն կ'արժէ 28-30 շիլին, Նիւքասլինը 24-26 շիլին և Սկովտիականինը 20½-23 շիլին։

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱ.—Բաւական կարեւոր գործեր։

ԱՐՏԱԾՈՒԵԼԻՔ ՆԻՒԹԵՐ.—Թիֆթիք.—350 հակ ծախուեցաւ, օխան 19.50-22 ղրշ.ի։ Բուրդ.—Գործ չեղաւ, ապրանքի պակասութենէն։ Բամպակ.—8000 օխա հասաւ Ատանայի տեսակէն, օխան 4.75 ղրուշէն։ Մետաքս.—Անկարեւոր գործառնութիւններ։ Կաշեր.—Քանի մը գործեր եղան այլ և այլ տեսակներու մէջ։ Աֆիոն.—Շաբթուան մէջ ծախուեցան 15 սնտուկ Գարահիսար և Քէօթահեայի տեսակէն, օխան 153 ղրշ.ի և 2 սնտուկ Նալլը խան տեսակէն, օխան 150 ղրշ.ի։ Դեղին մեղրամոմ.—Վաճառում չի կայ։ Ճեհրի.—Քիչ մը առուծախ եղաւ։ Պայալըքի տեսակին օխան կ'արժէ 3 ղուրուշ, էնկիւրիինը 80-85 բարա, և Զիլէ, Թոգաթ, Զորումի տեսակներուն օխան 2-2¼ ղուրուշի։ Գլխոր.—Վաճառում չի կայ. հրապարակը հաստատուն է. Մուսուլի սեւին օխան 5 ղրշ. կ'արժէ, ճերմակինը 6½ ղրշ։ Մորթ.—Վաճառում չի կայ. օխան 6-14 ղրշ. կ'արժէ։ Ընկոյզ.—Վաճառում չի կայ. օխան 45-50 փր. կ'արժէ։ Կաղին.—Վաճառում չի կայ։ Պտուղ.—Հրապարակին վրայ գործ չեղաւ։

ՄԱԹԻՔՕ ՏԸ ԿՐԻՄՕ ԵՒ ԸՆԿ.
ԴԵՂԱԳՈՐԾ Ի ՓԱՐԻԶ
MATICO de GRIMAULT & Cie

ՄԱԹԻՔՕՈՎ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄ

Մի միայն Բերուի Մաթիքօի տերեւով պատրաստուած այս ներարկում մէկ քանի տարուան մէջ տեսչութական համբաւ առած է, կը դարմանէ քիչ ժամանակի մէջ ամենէն յամառ միզաստաները։

ՔԱՊՍԻՒԼ ՄԱԹԻՔՕ

Անտառափիլի մրգիւնք սերմնահոսութեան դարմանման համար. առանց երբէք յոգնեցնելու ստամոքսն, ինչպէս կ'ընեն բեւեկնայօյժ ի ժի քարթուկները. կը գործածուին նաեւ հինցած հիւանդութիւններու համար։

Փարիզ, 8, Վիվիէն փողոց, և գլխաւոր դեղարանաց մէջ։ A.

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852
Տ'Ր Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396
(Նախկին ֆրէնքլէօտոն հէօթէլ, [illegible])

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենաստատուն ցաւած ակռաներն մէկ ակռան կը լեցնեն. ցաւովներու և բոլորովին ճշդապահութեամբ պայմանաւ։

Նորաձեւ եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր, և գիւտացիւն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականի, [illegible] երաշխաւորեալ։

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ այլ աններու միջոցաւ, առանց ցաւ ստանալու։

Ց.Գ. Ամերկ. սով. համաձայն ձմեռները կիրակի օրերն ալ, ([illegible]) ինչպէս նաեւ ամեն օր, ([illegible]) հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղին

Գաղբգիւղցիք կրնան դիմել իւրեանց բնակարանն, Թիւ 1 Խրիստակի փողոց։

ԼՈՆՏՈՆ ԵՒ ԼԱՆՔԱՇԻՐ
ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1862ԻՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 2,127,500 ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ
ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ ՌՈՊԷՐԹ ՔԻՆՃԷԼ
Հէլվաճը խան, Թիւ 2—3, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա
Առաջնակարգ ընկերութիւն մ'է սա, իր առատաձեռնութեամբ, ճշդապահութեամբ և պատուաւորութեամբ համբաւաւոր։
Քննիչ ԹԷՈՏՈՐ ՍԹԷՖԱՆՈՒ

LONDON & LANCASHIRE FIRE

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլէ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Գօմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօզարիօ	1862
Ալէքզօ	3607	Գօնկօ	2906	Կրօտօնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սաֆֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Գօրսօ	895	Հիրօ	775	Մարթէլլօ	3709	Ցիրիօ	1735
Արիօստօ	2377	Տիտօ	4811	Հիտալկօ	1581	Միքատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Բասանօ	1832	Տօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1037	Սմէրօ	1200
Բօրոտինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրաշիօ	3600	Մօնթէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Բրավօ	1076	Տրաքօ	1713	Հումպէր	596	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1548
Բրիւնօ	841	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօրքիօ	3827
Բուֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտալօ	5540	Օհիօ	4100	Թոլէտօ	1470
Դէյրօ	1674	Էլտօրատօ	1520	Ժիւնօ	1080	Օնթարիօ	4036	Թորպիտօ	487
Կալիփսօ	1337	Էրաթօ	1481	Քէլսօ	1058	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Կամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլբինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Կազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօվնօ	1700	Բօլօ	510	Վօլօ	1289
Չիքակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէքօ	1834	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէանտրօ	2272	Րինալտօ	1663	Զէնօ	1850
Կլիօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	[illegible]	1613	Զէրօ	1200
Կոլորատօ	4235	Կիթանօ	1243	Լօրէնցօ	3191	Րօմէօ	1789		

Միէտափօ շոգենաւը, նաւապետ Պօյզ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասաւ։
Հինտու շոգենաւը, նաւապետ Բօքս, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ և ամսոյս 12էն սկսեալ մեկնի ուղղակի Պոլիս գալու համար։
Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԸՆՏ ՐԻՁՕ
Թիւ 17—18, Քիւչիւք Միւհէյ խան, Ղալաթիա

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ
ՄԻԱՑԵԱԼ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆրանք	14,500,000
Պահեստի դրամ	»	26,504,000
Տարեկան հասոյթ	»	58,937,000

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագիներով։ 572

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ
ԳԱՒՐԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պաղչէ-Գաբու, Անանիխան. 20 21 22

EMULSION SCOTT
ՍԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ

Գործարանին Նշանը

աշխարհի մէջ լաւագոյն դեղն է
ԵՐԱԽԱՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ
ամէն տեսակ հիւանդութեանց համար։

Ամենէն ախորժահամ ձկան իւղն է «Իբոֆոսֆիթ» մը և սօտ» ի հետ խառնուած։ Տղայք հաճոյքով կ'ուզեն հալալել զայն։ Բնաւ ուրիշ դեղ մը ասոր չափ ազդեցիկ չէ, բուժելու համար

ՀԻՒԾԱԽՏԸ, ԽՈՅԼԸ (սրրանճ),
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ՏԻՒՐՈՒՄԸ,
ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՍԿՐԱԹԵՔՈՒԹԻՒՆԸ,
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒԺՈՒԹԻՒՆԸ,
ԹՈՔԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱԶԸ,
ՀԱՐԲՈՒԽԸ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ,
և ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

կը ծախուի բոլոր դեղագործներուն և դեղավաճառներուն քով։
Գործակատարք ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԱՒՐԼ

ՍԱՎՈՆ ՄԵՏԻՔԱՄԱՆԹԷՕ
ԿՐԻՄՕ ԵՒ ԸՆԿ.
SAVONS MÉDICAMENTEUX

ՆՈՐՎԵԿԵԱՆ ԽԵՑՂԱՆԻ ՕՃԱՌ, անհաւասարելի մորթի փշիկներու, որպինի (պէկիւցի), եղջրի և մորթի ամեն տեսակ հիւանդութեանց։

ՍԱՎՈՆ ՍՈՒԼՖՈՒՐՈՒԶՕ յօդային ցաւերու համար։

ՍԱՎՈՆ ԲՈՌԹՕՐԼՈՒԽՈՒ ՏԻՏՌԱՌԺԻՒ՝ մորթի ամեն տեսակ հիւանդութեանց դէմ։

ՍԱՎՈՆ Ա Լ'ԱՍԻՏ ՖԷՆԻՔ, որ յանձնարարուած է իբրեւ պաշտպանող ամեն տեսակ փոխանցիկ հիւանդութեանց, ինչպէս են քոլերա, նեխրական տենդ։ Կը դարմանէ մորթի անկանոն արտաշնչութիւնները։

ՍԱՎՈՆ Օ ԳՈՒՏՐՕՆ ՏԸ ՆՈՐՎԷԺ՝ ձիւթով պատրաստուած [illegible] մարմնոյն վրայ [illegible] ջնջելու համար։

Փարիզ, 8, Վիվիէն փողոց, և բոլոր դեղարանաց մէջ։ A.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ և ՄԱՐՈՔԵԱՆ
Ն. ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Մարսէյլէյի և Պոնտոսի միջեւ կանոնաւորապէս բանող

ԺԱՄԱՆՈՒՄ
Օգոստ. 16 Անտոլի Մարսիլիաէն։
» 18 Մէտի Անվէրսէն։
» 22 Սիրքասի Անատոլուի եզերքէն

ՄԵԿՆՈՒՄ
Օգոստ. 17 Անտոլի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսսիսք։
» 20 Մէտի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսսիսք։
» 23 Սիրքասի Մարսիլիա ուղղակի

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղւոյ ուղեւորութիւնն ի միասին առնելով,
Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ռուսիոյ և այլուր ուղեւորութեան
Նաւուղիչքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար
Դիմել առ գործակատար
ԹԻՈՖԻԼ ԲԸՊՈՒԼ
575 Թոփհանէ, քարափին վրայ

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըրփուլ և Արեւելեան միջեւ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքթորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Արմէնիան	10500	Էճիբշիըն	3500
Քէստրիան	10500	Ալճ.ըն	3000
Լանքաստրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Քօլոմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ճօրճիան	8000	Անտալուզիան	2500
Պոստոնիըն	8000	Ալզաշիըն	2500
Վիրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Վալէնսիան	3700	Մինօ	900
Վավոնիան	3700	Օբօրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպոն	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունն հանելու համար իրենց հրահանգը գրկել շոգենաւուն ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Թիւ 1
Ղալաթիա

COMP RUSSE
NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբթուան Երթեւեկութիւնք

Գշ. 4/16 Միտիլլի, Իզմիր, Գիրէտ, Աղեքսանդրիա, ժամը 3ին յետ միջօրէի։
Դշ. 5/17 Սեւաստաբօլ սուրհանդակ, առաւօտեան ժամ 10ին։
Եշ. 6/18 Տարտանէլ, Այնօրօզ, Սելանիկ, Իզմիր ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Շբ. 8/20 Ինէպօլու, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն եւ Պաթում առաւօտեան ժամը 11ին։ 562

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըրփուլ, Պօրտօյ, Մանչէսթըր և Սեւ Ծովի միջեւ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	
Ռամսէս	3000	Թիպա	2500
Անպիս	3000	Նէրթիս	2400
Թէպայըը	3000	Օսայրիս	2250
Քեանոբուս	3000	Պէրա	2250
Խարոս	3000	Մեմֆիս	2000
Օսմանլի	3000	Կասքոնի	1500
Տարքօթա	2500	Գիւլէն	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ Ե. ԸՆԿ.
Ռէյթըլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ Ե. ԸՆԿ.
563 31, Ճէյմս Սդրիթ Լիվըրփուլ

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԽՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (2)

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՐ

ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻՆ ՏՂԱՆ

Ա.

ԵՐԿՈՒ ՄԱՐՔԻԶՈՒՀԻՆԵՐԸ

Ալպէռ մէկէն ետին դարձաւ։

—Որո՞ւ համար կ'ըսէք, հարցուց.

—Նա կամրջակին վրայ նստող խենթին համար։

—Ա՛, գոչեց երիտասարդը կարեկցութեամբ, խենթ է այդ խեղճը. միաքէս կ'անցնէր։

—Անմնաս խենթ մը. յարեց Ջաղացպանուհին. տղու մը կամքը բաւական է զայն հնազանդեցնելու։

—Անունն ինչ է։

—Սրդէն ըսի ձեզ. մարքիզուհին։

—Անշուշտ ծաղրելու համար այդպէս կը կոչեն։

—Ո՛չ պարոն Ալպէռ, ինք տուած է իրեն այդ անունը, և որովհետեւ գեղին մէջ ամենուն համակրութիւնը գրաւած է, լռջաբար զինքը տիկին մարքիզուհի կը կոչենք։

—Տարօրինա՜կ բան, մրմնջեց երիտասարդը։

Նորէն ձեռքն առաւ իր գունատախտակն ու վրձինները։ Քանի մը վայրկեան ետքը մարքիզուհին կամրջակին վրայ նստած էր նկարին մէջ։

—Օ՛, ան է, նոյն ինքն է, գոչեց ջաղացպանուհին։

—Բաւական է այս օրուան համար, ըսաւ նկարիչը վրձինները տուփի մը մէջ նետելով և գունատախտակն ալ սեղանին վրայ դնելով։

Կարծես գուշակելով որ կամրջակին վրայ նստելու պէտք չկար այլեւս, խենթը ելաւ և ծանր քայլերով հեռացաւ ժարգադեւնին մէջէն անցնող նեղ ուղիէ մը։

Նկարիչը պահ մը դիտեց զայն ետեւէն, յետոյ ջաղացպանուհին դառնալով.

—Այդ տարաբաղդ կինն այս տեղացի՞ է, հարցուց։

—Ո՛չ, բայց քսան տարիէ չափ կայ որ հոս է։ Անտառ մը ճամբուն վրայ պառկած գտան զինքը անկենդան վիճակի մէջ։ Մեռած կարծուելով, վերցուցին գեղը տարին։ Ծանրան աչքը բացաւ։ Հասկցուեցաւ որ ցուրտէն թմրած էր։ Հոկտեմբերի վերջերն այս կողմերը սաստիկ ցուրտ կ'ընէ գիշերները։ Ասկէ զատ, զինքը խնամելու կոչուած բժիշկին խօսքին նայելով, երկու երեք օրէ ի վեր բան մը կերած չէր։ Ձեզ զարմանք թէ որ ըսեմ ձեզ թէ շատ գեղեցիկ էր։ Ըսածս շատ տարուան խօսք է, և խելքի բացակայութիւնը չկրնար ծերութեան գալն արգիլել։

Այս ամենն երէկուան պէս կը յիշեմ։ Ես տասնեւհինգ տարու էի այն ժամանակ. սա՛կէ զատ, մարդուս կեանքին մէջ այնպիսի դէպքեր կան որ բնաւ չեն մոռցուիր։ Այդ գեղահասակ գեղեցիկ կինը ճամբու մը վրայ կիսամեռ վիճակի մէջ գտնելն աննշան դէպք մը չէր։

Մեր Ռըպէյի փոքրիկ գիւղախումբը տակնուվրայ եղաւ։ Ամէն մարդ կը վազէր այդ տարաբաղդը տեսնելու։ Ես ալ նոյն ըրի։ Դեռ չէին գիտեր խենթ ըլլալը, բայց իր անշարժութենէն, լռութենէն, նայուածքին երկչոտ ապուշութենէն նայելով՝ կրնար գուշակուիլ թէ խորհրդածութիւնը մարած էր այդ շնորհագեղ գլխուն մէջ։ Զինքն անկողնի մը մէջ դնելու համար հանուեցուցեր էին. մետաքսէ շրջազգեստը, որ քանի մը կողմերէ պատռուած և ցեխով աղտոտած էր, աթոռի մը վրայ ձգուած էր. կօշիկները կրկըռտած, ծակած և արիւնոտած էին որովհետեւ ոտները ճեղքըռտուած էին ճամբուն խիճերէն։ Հեռու տեղէ կուգար անշուշտ։ Ուսկի՞ց. չկրցաւ երբեք գիտցուիլ. քննութիւն բացուեցաւ, խուզարկութիւններ եղան, բայց արդիւնք չունեցան։

Երկրին մարդիկն այլ և այլ ենթադրութիւններ ըրին... զորս այժմ յիշելու պէտք չկայ. վասն զի վերջը չի գար անտեղի կարծիքներուն։ Քանի մ'օր ետքը, երբ քիչ մ'ուժ առաւ, անկողնէն ելաւ։ Այն ժամանակ սկսան հարցաքննել զինքը։ Բայց բան մը չկրցաւ հասկցուիլ իր պատասխաններէն, որ արտառոց և կցկտուր խօսքեր էին, և վերջապէս հաստատուեցաւ որ խեղճ խելագար մ'էր։

Երբ անունը հարցուեցաւ, պատասխանեց.

—Ես մարքիզուհին եմ։

Կ'երեւի թէ, լսուածին նայելով, մարքիզուհի տիտղոսին վրայ անուն մ'աւելցուցեր է. բայց որովհետեւ անմիջապէս յետոյ բացարձակ լռութեան մէջ փակուեցաւ, այն անունն ոչ ևս արտասանեց, և լսողներուն ալ միտքը չմնաց. թերեւս ինքն ալ մոռցած է։

—Ցաւալի է, ըսաւ նկարիչն, որ մեծ հետաքրքրութեամբ մտիկ ըրեր էր ջաղացպանուհիին պատմածը, այդ անունն ամենակարեւոր նշան մը կ'ըլլար, որուն շնորհիւ կրնար այդ կնոջ անցեալը ծածկող քողը բացուիլ։ Անշուշտ այդ կեանքը գաղտնիք մ'ունի։

Վայրկեան մը լռելէ ետեւ, յարեց.

—Այդպէս այդ տարաբաղդ կինը քսան տարիէ ի վեր Ռըպէյ կը կենայ։

—Այո՛։

—Լա՞ւ կը վարուին հետը։

—Օ՛, այդ մասին ըսելիք չկայ. ինքն ա՛յնչափ բարի, այնչափ քաղցրաբարոյ է, որ ամէն մարդ զինքը կը սիրէ, մանաւանդ տղայք. հինգ տարեկան տղու մը պէս կը խաղայ անոնց հետ։ Առաջին տղան որ տեսաւ Ռըպէյի մէջ հազիւ տասն ամսու մանչ մ'էր։ Մեղմով մ'առաւ զայն մօրը գիրկէն և համբոյրներով ծածկեց։ Ամէն անգամ համբուրելուն՝ ջերմ արտասուք կը թափէր։

—Այդ գորովական զգացումն անշուշտ յիշատակի մը ծնունդ էր, ըսաւ նկարիչը։

2

ԽԵՆԹԸ

Ջաղացպանուհին վար իջաւ իր հաւնոցն ու պտուկներն աչքէ անցունելու, բայց՝ շատ չանցած վերադարձաւ։

Նկարիչը՝ գլուխն երկու ձեռքին մէջ՝ խոր մտածութեան մը մէջ սուզուած կը թուէր։

—Ինչ կը մտածէք, ըսաւ Ջաղացպանուհին։

—Մարքիզուհիին վրայ, պատասխանեց ժպտելով։

—Օ՛ չըլլայ սիրահարիք անոր, ըսաւ ծիծաղելով։

—Վախ չունիմ այդ վտանգէն։

—Բայց պատահեցաւ ուրիշներու։

—Ինչ կ'ըսէք։

—Այո՛. ասկէ քսան տարի առաջ գեղահասակ էր... և գեղեցիկ... քանի՜նե՜ր բռնուեցան։ Դժբաղդ խելագարը չզգաց ամենեւին. ինչ դժբաղդութիւն։ Երբ խելքը մեռած է, սիրտը չկրնար հասկնալ սիրոյ զգացումները։ Տեղացի երիտասարդ մը՝ յուսահատութենէն ինքզինք Կալօռու գետը նետեց ու խեղդուեցաւ։ Խեղճ մանկամարդուհիին ազդած գութն ու ակնածանքն իրմէ հեռու պահեց ամէնէն յանդուգն երիտասարդները։ Բարեկամ շատ ունենալուն, մէ՛կը չէր համարձակէր թշնամանք մ'ընել իրեն։

Թարգմ. Կ. Ս. ԽԻԹԻՃԵԱՆ

(Շարունակելի)